

ASPIRİN PLUS+ SERİSİ

TÜRKÇE

Özetin özeti konularla

**KAZANIM ODAKLI + YENİ NESİL
SORU BANKASI**

Eğitimde Yakın
Markaj
yayınları

Editör Yayınevi markasıdır.

TYT TÜRKÇE

EDİTÖR

Turgut MEŞE

YAZAR

Komisyon

Bütün hakları Markaj Yayınlarına aittir.

Yayıncının izni olmaksızın kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

ISBN

978-625-7815-63-5

SERTİFİKA NO.

40447

KAPAK TASARIMI

Markaj Yayınları Tasarım Ekibi

SAYFA TASARIMI

Markaj Yayınları Dizgi Ekibi

BASKI VE CİLT

Melih Ambalaj

ANKARA

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No.: 2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 099 24 84

WhatsApp: 0 505 099 24 84

www.markajyayinlari.com

markajyayinlari@gmail.com

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM: SÖZCÜKTE ANLAM

- ▶ ÇOK ANLAMLILIK 6
- ▶ SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİSİ 12
- ▶ MECAZA DAYALI SÖZ SANATLARI 18

2. BÖLÜM: SÖZ ÖBEKLERİ

- ▶ KALIPLAŞMIŞ SÖZ ÖBEKLERİ 30
- ▶ KALIPLAŞMAMIŞ SÖZ ÖBEKLERİ 36
- ▶ SÖZ ÖBEKLERİNDE ANLAM 39

3. BÖLÜM: CÜMLEDE ANLAM

- ▶ CÜMLEDE ANLATIM 46
- ▶ CÜMLELER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ 49
- ▶ EŞ - YAKIN - ÇELİŞEN ANLAMLAR 52
- ▶ CÜMLEDE DUYGULAR VE KAVRAMLAR 55

4. BÖLÜM: ANLATIM ÖZELLİKLERİ

- ▶ DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI 66
- ▶ ANLATIM BİÇİMLERİ 69

5. BÖLÜM: PARAGRAF

- ▶ PARAGRAFTA YAPI 78
- ▶ ANA DÜŞÜNCE - TEMA - KONU - BAŞLIK 84
- ▶ YARDIMCI DÜŞÜNCE 90
- ▶ BAĞLANTILI SORULAR 95

6. BÖLÜM: SES BİLGİSİ

- ▶ ÜNLÜLERLE İLGİLİ SES OLAYLARI - ÜNLÜ UYUMLARI 114
- ▶ ÜNSÜZLERLE İLGİLİ SES OLAYLARI 117

7. BÖLÜM: YAZIM KURALLARI

- ▶ BÜYÜK HARFLERİN KULLANIMI - SAYILARIN YAZIMI 126
- ▶ "DE", "Kİ" VE "Mİ" NİN YAZIMI - KISALTMALARIN YAZIMI 128
- ▶ BİRLEŞİK SÖZCÜKLERİN YAZIMI 130

8. BÖLÜM: NOKTALAMA İŞARETLERİ

- ▶ NOKTALAMA İŞARETLERİ 142

9. BÖLÜM: EKLER - SÖZCÜKTE YAPI

- ▶ EKLER 158
- ▶ SÖZCÜKTE YAPI 161

10. BÖLÜM: SÖZCÜK TÜRLERİ (İSİM SOYLU SÖZCÜKLER)

- ▶ İSİM (AD) 168
- ▶ İSİM TAMLAMALARI 171
- ▶ SIFAT (ÖN AD) 173
- ▶ SIFAT TAMLAMASI 176
- ▶ ZAMİR (ADIL) 178
- ▶ ZARF (BELİRTEÇ) 181
- ▶ EDAT - BAĞLAÇ - ÜNLEM 184

11. BÖLÜM: FİİLLER - EK FİİL - FİİLİMSİ

- ▶ FİİLLER (ANLAM - KİP - KİŞİ - YAPI) 194
- ▶ EK FİİL 197
- ▶ FİİLİMSİ (EYLEMSİ) 200

12. BÖLÜM: CÜMLENİN ÖGELERİ

- ▶ TEMEL ÖGELER 210
- ▶ YARDIMCI ÖGELER 212

13. BÖLÜM: FİİLDE ÇATI

- ▶ ÖZNE - YÜKLEM İLİŞKİSİNE GÖRE 220
- ▶ NESNE - YÜKLEM İLİŞKİSİNE GÖRE 222

14. BÖLÜM: CÜMLE TÜRLERİ

- ▶ CÜMLE TÜRLERİ 230

15. BÖLÜM: ANLATIM BOZUKLUKLARI

- ▶ ANLAMA DAYALI ANLATIM BOZUKLUKLARI 242
- ▶ YAPIYA DAYALI ANLATIM BOZUKLUKLARI 245

- ▶ CEVAP ANAHTARI 254

BÖLÜM SÖZCÜKTE ANLAM

ÇOK ANLAMLILIK

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

MECAZA DAYALI SÖZ SANATLARI

Çok Anlamlılık

Gerçek (Temel) Anlam	Yan Anlam	Terim Anlam
Bir sözcüğün herkesçe bilinen ilk anlamıdır.	Bir sözcüğün gerçek anlamından tümüyle uzaklaşarak kazandığı anlamdır.	Bilim, sanat, spor veya meslek dallarından biriyle ilgili kavramları karşılayan sözcüklerdir.
Mecaz Anlam	Somut Anımlı Sözcükler	Soyut Anımlı Sözcükler
Bir sözcüğün tamamen başka bir anlamda kullanılmasıdır.	Duyular yoluyla algılanabilen sözcüklerdir.	Duyular yoluyla algılanamayan sözcüklerdir.

Sözcükler Arası Anlam İlişkileri

Eş Anımlı (Anlamdaş) Sözcükler	Eş Sesli (Sesteş) Sözcükler	Zıt Anımlı Sözcükler	Yakın Anımlı Sözcükler
Yazılışları farklı, anlamları aynı sözcüklerdir.	Yazılış ve okunuşları aynı, anlamları farklı sözcüklerdir.	Birbirinin tam tersi anlamı ifade eden sözcüklerdir.	Aralarında anlam ayrıntısı bulunan sözcüklerdir.
Genel Anımlı Sözcükler	Özel Anımlı Sözcükler	Nicel Anımlı Sözcükler:	Nitel Anımlı Sözcükler
Bir türün tamamını veya birden fazla ögesini karşılayan sözcüklerdir.	Bir türün tek üyesini karşılayan sözcüklerdir.	Varlıkların sayılabilen, ölçülebilen özelliklerini ifade eden sözcüklerdir.	Varlıkların rengini, durumunu, biçimini, nasıl olduklarını ifade eden sözcüklerdir.

Mecaza Dayalı Söz Sanatları

Ad Aktarması (Mecazımürsel)	Benzetme	Deyim Aktarması	Duyu Aktarması	Dolaylama
Benzetme amacı güdülmeyen bir sözcüğün başka bir sözcük yerine kullanılmasıdır.	Zayıf olan bir varlığın güçlü olan bir varlığa benzetilmesidir.	İnsandan doğaya, doğadan insana, doğadan doğaya özelliklerin aktarılmasıdır.	Bir duyu organıyla algılanabilecek bir durumun veya kavramın başka bir duyu yoluyla algılanmasıdır.	Bir sözcükle ifade edilebilecek bir varlık ya da kavramın birden fazla sözcükle dile getirilmesidir.
Güzel Adlandırma	Somutlaştırma	Soyutlaştırma	Yansıma Sözcükler	
Olumsuz çağrışımlara neden olabilecek söz veya kavramların güzel bir biçimde ifade edilmesidir.	Soyut anlamlı bir sözcüğün, somut bir kavram veya durumu ifade etmesidir.	Somut anlamlı bir sözcüğün, soyut bir kavram veya durumu ifade etmesidir.	Doğadaki seslerin insan tarafından taklik edilmesiyle oluşmuş sözcüklerdir.	

ÇOK ANLAMLILIK

Gerçek (Temel) Anlam: Bir sözcüğün tek başına kullanıldığında zihinde uyandırdığı ilk anlamdır. Sözcüğün, sözlükte verilen ilk anlamıdır.

» Boğazı şişmişti, belli ki bir rahatsızlığı vardı. (Boynun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar)

Yan Anlam: Sözcüğün gerçek anlamına bağlı olarak kazandığı ve gerçek anlamla arasında benzerlik ilişkisi olan anlamıdır.

» Sürahiye boğaz kısmına kadar doldurmuştu. (Şişe, güğüm vb. kaplarda ağza yakın dar bölüm.)

Terim Anlam: Sözcüğün herhangi bir bilim, sanat, meslek dalıyla ilgili kazandığı anlamıdır.

» İstanbul Boğazı, sıcak denizlere açılan kapılardan biridir. (İki kara arasındaki dar deniz. - Coğrafya ile ilgili bir terim)

Mecaz Anlam: Bir sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlamıdır.

» Bu kadar boğazı geçindirmek kolay mı? (Yiyeceği içeceği sağlanan kimse.)

Somut Anlam: Sözcüklerin beş duyu organından biriyle veya birkaçıyla algılanabilen kavram ya da varlıkları karşılayan anlamıdır.

» Işık gözümüzü alıyordu. (Görme duyusu ile algılanır.)

Soyut Anlam: Sözcüklerin beş duyu organından biriyle veya birkaçıyla algılanamayan; varlıkları akıl, inanç ve sezgilerle kabul gören kavram ya da varlıkları karşılayan anlamıdır.

» Cesaret kişiyi bir adım ileriye götürebileceği gibi uçuruma da sürükleyebilir.

1. Aşağıdakilerin hangisinde yan anlamlı sözcük kullanılmamıştır?

- A) Aradığın her şeyi bu dolabın gözünde bulabilir ve de kullanabilirsin.
- B) Kuyunun ağzı dar olduğu için kediyi kurtarma çalışmaları aksıyordu.
- C) Karantina sürecinden sonra koltukların yüzünü hemen değiştirmelisiniz!
- D) Kolunu arkadaşının omzuna atmış, onunla çok samimi bir sohbe dalmıştı.
- E) Annem, dişleri kırılmış olan tarağı -onca ısrarına rağmen- çöp kovasına attı.

2.

- ◆ Böyle sınav zamanında zaman ağır ilerliyor.
- ◆ En ağır fizik konularını bile o anlatınca anlarım.
- ◆ Bu ağır koku bütün şehri kaplamıştı bir anda.
- ◆ Geçirdiği bu ağır ameliyat onu bir anda yaşlandırdı.
- ◆ Çok ağır bir insan olduğu asil tavırlarından belliydi.

Yukarıdaki cümlelerde "ağır" sözcüğü kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

3. (I) Moliere gerçek yaşama yöneltmiştir güldürüyü. (II) İnsanoğlunun evrensel çarpıklıklarını, oyunlarının odak noktası yapmıştır. (III) Evrenselliği yakalayıp toplumsal kümenin önüne geçmesi de buradan gelmektedir. (IV) Kişileri, toplumsal çevreyle bütünleştirmiş, toplumsal çevreyi çözümlenmede birer tip olarak kullanmıştır. (V) Çünkü tipleştirmenin belirleyici özelliği, kişiyi biçimlendiren çevrenin niteliklerini kişide toplamak yani kişiyi karikatürize etmektir.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde mecaz anlamlı sözcükler kullanılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamlı sözcük yoktur?

- A) Doktorlar hastanın atardamarında sorun olduğunu söylediler.
- B) Orhan Veli Kanık, şiirlerini serbest ölçüyle kaleme almıştır.
- C) Bütün açıları eşit olan üçgene eşkenar üçgen denir.
- D) Maçın hakemi rakibe tekme atan futbolcuya kırmızı kart gösterdi.
- E) Olaya bir de bu açıdan bakmayı denesek olay daha kolay çözülecek.

5. Atalarımızın ar ve hayâ perdesi yırtılmak diye pek düşün-
I II III
dürücü bir tabirleri vardır.

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerin anlam özellikleri aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

	I	II	III
A)	Mecaz anlam	Yan anlam	Temel anlam
B)	Temel anlam	Mecaz anlam	Mecaz anlam
C)	Temel anlam	Mecaz anlam	Yan anlam
D)	Mecaz anlam	Temel anlam	Temel anlam
E)	Yan anlam	Mecaz anlam	Temel anlam

6. Kol ve bacakları çok kısa biriydi, gövdesi sanki başka bir bedene ait gibiydi.

“Gövde” sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde bu cümledeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A) İsim kök ve gövdeleri bazı eklerle yeni kelimeye dönüşür.
B) Kuru çınar gövdelerinden barınak yaptılar.
C) Kasaptan araca iki kol bir gövde yükledi.
D) Kaşını sadece gövdesindeydi, başka yerinde yoktu.
E) Dalları kurumuş erik, gövdesiyle buradayım, diyordu.

7.

- I. Geleceğe yönelik umutlar yoksa yaşamın da bir anlamı yok demektir.
II. Aydınlığa çıkabilmek aydınlık beyinlerle mümkündür ancak.
III. Bu filmdeki gerçekler bir film şeridi gibi akıp gitti gözlerimin önünden.
IV. Bu şarkıcının sesi bana annemin sesini hatırlatıyor.
V. Ağacın yanındaki adamın iyiliği gözlerimi yaşartmıştı.

Numaralandırılmış cümlelerin hangisinde altı çizili somut anlamlı sözcük soyut anlamda kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. 50'li yılları yaşamamış ya da o yıllar hakkında bilgisi olmayan bir okur için zaten yoğun çaba gerektiren bu edebi eser iyice muğlâk hale gelebilir.

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün cümleye kattığı anlam aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Japonca bilmediğim için basit komutlar, anlaşılması güç talimatlar gibi geliyordu.
B) Doktora çalışmam için burs çıktığını öğrenince sevinçten çığlık atmıştım.
C) Yeni bir dili öğrenmeye başlamak yeni bir dünyanın kapısını aralamak demektir.
D) Ekip arkadaşlarımızla kısa sürede bilim sohbetlerine başlamıştık.
E) Kendi alanımda çalışmak yorucu olsa da keyif verici bir uğraş.

9.

- I. O yıllarda bu bahçelere toprak yollardan giderdik, şimdi ise asfalt yollar serili önümüzde.
II. Problemin çözüm yolunu öğrendim, diye haykırdı bir anda.
III. Onu ikna yolunda az dil dökmediniz, bu nedenle bu başarı sizin eserinizdir.

“Yol” sözcüğü bu cümlelerin hangilerinde mecaz anlamda kullanılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) II ve III
D) I ve II E) I ve III

10. **Aşağıdakilerin hangisinde, somut bir sözcük soyut anlama gelecek şekilde kullanılmamıştır?**

- A) Bu kafayla sorunları çözeceğini hiç sanmıyorum.
B) Her konuda seni tüm kalbimle destekliyorum.
C) İnsanlara çamur atarak bir yere varamazsın.
D) Bu yol bizi evimizin çok uzağına çıkaracak bence.
E) Yalnız kalmak istemiyorsak insanlarla aramızdaki duvarları yıkmalıyız.

1. (I) Eski yerleşim yerlerinde cami avlusu ve mezarlıklarda görülen serviler, artık pek görülüyor. (II) Hani Anadolu'yu bir ağaçla sembolleştirmek gerekse şu hepimizin bildiği kavaktan daha layığı bulunmaz. (III) İşin güzel tarafı, Anadolu'da servi, hep kavakla karıştırılır. (IV) Servi çam ağacına benzer, yaz kış yaprağını döker. (V) Fukara kavak ise ortalık yeşillendikten sonra uç verir.

Yukarıda numaralanmış cümlelerden hangisinde, karşıt anlamlı sözcükler bir arada verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Altı çizili sözcüklerin hangisi temel anlamında kullanılmıştır?**

- A) O sözlerin gönlümde açtığı oyuklar iyileşmedi bile.
 B) Yeni aldığı çiçek motifli masa örtüsünü annesine hediye etti.
 C) Hedeflediği başarıyı yakalayamayınca bütün şevki kırıldı.
 D) Babamla annem arasında yaşanan gergin hava tüm aileyi etkiliyordu.
 E) Bu roman, şehirli insanın hayata bakış açısını yan-sıtıyor.

3. (I) Hercai menekşe ucuna doğru sivrilen oval biçimli, kenarları dişli, yaprakları yeşil renklidir. (II) Hafif ama hoş kokulu çiçekleri ilkbahardan başlayıp serin yerlerde yaz mevsimi boyunca ruhları okşar. (III) Bu çiçeklerde dördü aşağı, biri yukarı doğru bakan beş iri ve güzel taç yaprağı bulunur. (IV) Doğal hercai menekşeler sarı renkte çiçek açar. (V) Bazı türlerinde beyaz, mor, mavi ve koyu kırmızı renklerde, üzeri düz ya da çizgili veya lekeli çiçek açan örnekleri de elde edilmiştir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde "soyut anlamlı" bir sözcük kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Sıra sıra dizilmiş, ambalajlı ve bol katkı ---- yiyecekler, kurtçukların bile artık tenezzül etmediği hormonlu sebzelerle meyveler. Doğayı kontrol altına alma ---- acınası yansımalarından sadece bir tanesi.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) yapılı - gayretimizin
 B) birimli - isteğimizin
 C) dolgulu - gücümüzün
 D) malzemeli - emeğimizin
 E) maddeli - çabamızın

- 5.

- I. Âşık hikâyeyi bağlamak için, elimden gelen budura geçti. (bitirmek)
 II. Çocuğun ayakkabısını bağlamak isterken bağcık koptu. (dügümlemek)
 III. Kızım, ne yapsak da seni bu eve bağlayabilsek acaba? (uyulması zorunlu olmak)
 IV. Trafik, yolları bağlamıştı; kuş uçurmuyordu. (geçiş engellemek)
 V. Yatağını bağlayıp sırtına vuran İstanbul'a koşuyor. (paketlemek)

Numaralanmış cümlelerin hangisinde "bağlamak" sözcüğü ayrıca içindeki anlamıyla kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, altı çizili sözcük mecaz anlamıyla kullanılmıştır?**

- A) Tüm yazarları bu mahalleye gönderin ki bu ülkenin gerçeklerini görsünler.
 B) Engelli vatandaşlar, Anıtkabir'i ziyaret etti.
 C) Gecekonuda yaşayan ailesinin geçimini sırtında taşıdığı yüklerle sağlıyor.
 D) Onu odasına çekip de baş başa prova yaptığı zamanlarda pekâlâ kıvıracağı benziyordu.
 E) Bahçeyi ineklerden korumak için bahçeye korkuluk yaptık.

7. Güleç yüzlü, sakin bir öğrenciydi Üstün. Öğretim üyeleri I ve öğrenciler tarafından sevilen bu genç, bir gün bana II yaklaştı ve her zamanki inceliğiyle "Hocam bir şiir yaz- III dım, çok zamanınızı almazsa sizin okumanızı istiyorum." IV diyerek şiirini bana uzatmıştı. V

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi ilk anlamının dışında kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Aşağıdakilerin hangisinde "okumak" sözcüğü, "öğrenim görmek" anlamında kullanılmıştır?

- A) Bu yazıyı ben güçlükle okudum; siz nasıl öyle hızlı okudunuz?
B) Bize bu akşam şiir okuyacak mısınız?
C) Kardeşi gelecek yıl İstanbul'da okumak istiyor.
D) Odasında gazete okuyor, rahatsız edilmek istemiyor.
E) Senin bakışlarını okuyabiliyorum.

9. Aşağıdakilerden hangisinde "şekil" sözcüğünün anlamı ve kullanımı birbirine uymamaktadır?

Anlamı	Kullanımı
A) Bir varlığın dıştan görünüşü	Atalarımız taşta bile şekil vermişler.
B) Anlatım biçimi	Demir, toprakta bileşik şeklinde bulunur.
C) Davranış biçimi, tutum	Ayşe'nin bu şekildeki hareketleri dikkatimi çekti.
D) Bir konuyu açıklayan resim, çizim	Anaokulu kitaplarında birçok şekil var.
E) Bir düşüncenin, kavramın değişik oluş biçimi	Ayrılığın da şekilleri vardır, derdi anneannem.

10.

- ◆ Yemeklerimize biber atmayı âdet edinmişiz.
 - ◆ Bu konunun tartışılmasını da gelecek haftaya attılar.
 - ◆ Hazır elimizde bu araba varken eşyaları eve atalım.
 - ◆ Adamcağızı kimsenin gitmediği berbat bir yere attılar.
 - ◆ Trenin yorgunluğunu at üzerinden, sonra konuşuruz.
- "Atmak" sözcüğü yukarıdaki cümlelerde kaç değişik anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

11. Aşağıdakilerin hangisinde, altı çizili sözcük somut anlamda kullanılmamıştır?

- A) Yavaş yavaş atacaksın adımları bu merdivenlerde.
B) Beni doyuracak ağacı göster.
C) Çirkindir yavrum, dudaklarındaki kızılılık.
D) Geçmiş zamanlar geleceklerden aydın değil.
E) Yalnız arabacının dudağında bir ıslık...

12. (I) Kekik bitkisi son derece faydalı bir bitkidir. (II) Baharat olarak özellikle et yemeklerine, pizzalara, çorbalara, salatalara ve soslara katılır. (III) Türk kekikleri Akdeniz mutfağına özgü yemeklerde kullanılır. (IV) Güçlü antimikrobiyal etkisinden dolayı özellikle üst boğaz enfeksiyonlarına ve ağız yaralarına karşı kekikten faydalanılır. (V) Bu amaçla, üzerine bir damla kekik yağı damlatılmış kesme şeker yenerek veya sıcak çayla birlikte içilerek kullanılır.

Bu parçada numaralanmış olan cümlelerdeki sözlerle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede "bitki" sözcüğü özel anlamdan daha genel anlama geçmiştir.
B) II. cümlede "katılır" sözcüğü gerçek anlamıyla kullanılmış bir sözcüktür.
C) III. cümlede özel isimlere yer verilmiştir.
D) IV. cümlede "ağız" sözcüğü gerçek anlamının dışında kullanılmıştır.
E) V. cümlede "yağ" sözcüğü somut anlamıyla kullanılmıştır.

11. İtalyan yazar (müellif) Umberto Eco'nun ilk romanı olan Gülün Adı, 1980 yılında yayımlandı. Orijinal (özgün) adı "Innomedellarosa" roman pek çok dile çevrilmiştir. Orta Çağ'da İtalya'daki bir manastırda yaşanan cinayeti işlese de Umberto Eco çok katmanlı (tabakalı) bir kurmaca (imge) dili ile aslında kitaba ve bilgiye erişim konusunu dönemin dini, siyasi, sosyoekonomik şartları ve kültürel atmosferine ustaca (ehil bir şekilde) yedirerek anlatır.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangisi ayraç içinde verilen eş anlamlısıyla uyuşmamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Ölçüye vurulabilen, sayılabilen kavramlar "nicel"; ölçüye vurulamayan, "Nasıl?" sorusuna yanıt veren kavramlar ise "nitel" diye adlandırılır.

Aşağıdaki dizelerin hangisinde altı çizili sözcük "nicel" anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Ekşi yoğurdu ayran yaparak tüketebilirsiniz.
 B) Okuluma yakın bir ev almak istiyorum.
 C) Cimri insanlarla hiçbir zaman anlaşamam.
 D) Geçen yıla kadar onunla samimi bir arkadaşlığımız vardı.
 E) Güzel gözlerini artık bulamıyorum.

13. Şafakta gökyüzü önce kıpkırmızı oluyor, daha sonra turuncuya çalıyor, sararıyor, pembeleşiyor, mavileşiyor. Dakikalar geçtikçe sanki renkler birbirinin içine akıyor, yavaş yavaş birbirinin içinde eriyor. Anlatılması güç bir güzellik kaplıyor göğü.

Yukarıdaki numaralanmış sözlerden hangisi çıkarılırsa cümlenin anlamında daralma olmaz?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

14. Tabiat ile iç içe, kucak kucağa yaşayan, toprağı "ana" olarak vasıflandıran Türk'ün düşünce sisteminde "baharın gelişi" elbette önemli bir yere sahip olacaktı. Çünkü insan vücudu, baharda uyarıldığı kadar kışta uyarılmaz. İç karartıcı, yeknesak günlerin ardından doğan hareketli, pırıl pırıl güneşli, kuş ve hayvan sesleriyle kurulmuş ilâhî orkestranın musikisi insan hayatını canlandırır. Ayrıca ortaya çıkan rengârenk tablo, kıştan bahara geçişi ne de güzel tasvir eder: Bir yanda her tarafı kaplayan soluk, mat ve daha çok beyazın hakim olduğu renkler, diğer yanda yeşilin değişik tonları arasında baş veren binbir renk cümbüşü...

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerin yerine aşağıdaki sözcüklerden hangileri getirilirse cümlelerin anlamlarında bozulma olmaz?

- A) belirten - tek parça - loş
 B) açıklayan - parça parça - açık
 C) adlandıran - tam - sisli
 D) nitelendiren - tekdüze - donuk
 E) görevlendiren - sağlam - puslu

15. Enerjisi ve tüm coşkusu ile bir yazı daha geride bıraktık. Yaz ayları, tatil, deniz, güneş derken biraz da tembel aylardır denilebilir. Okulların kapanması ile tatile giren çocuklar, iş yerlerinden alınan yıllık izinler, hafifleyen iş yükü derken yenilemeye çalıştığımız bedenlerimiz sonbaharın gelişi ile hızlanan yaşam döngüsü içinde farklı ruh hallerine bürünebiliyor... Depresyon!

Bu parçada geçen sözcüklerle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) "yazı" sözcüğü mevsim anlamında kullanılmasına rağmen sesteşik özelliği de göstermektedir.
 B) "güneş" sözcüğü özel anlamıyla kullanılmış bir sözcüktür.
 C) Anlamca birbiriyle ilişkili sözcükler bir arada kullanılmıştır.
 D) "iş yükü" sözü gerçek anlamının dışında bir kullanıma sahiptir.
 E) "ruh" sözcüğü soyut anlamıyla kullanılmıştır.

7. Fatih, Elizabeth dönemi İngiltere'sinin en önemli edebî ve ---- figürlerinden biridir. Ada'da Türk tarihine ilginin artışı kadar, Türklerden bahseden edebî metinlerdeki artış da onun varlığı sayesinde. Sultan Mehmet'in adı İngilizler için bir ---- gibidir. "Efsane" kelimesini rastgele seçmedim; hakikatte de ondan bahsedildiğinde, isminin etrafında mitik bir hâle oluşturulduğu fark edilir. Bilhassa XVII. asırda, sultanın adını kanlı bir aşk macerasının merkez figürü olarak anmaya başlayan ---- belirir ve sergilenir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) şahsi - roman kahramanı - masallar
- B) siyasî - masal kahramanı - hikâyeler
- C) dinî - korku - romanlar
- D) tarihî - efsane - oyunlar
- E) millî - düşman - efsaneler

8. Terim anlamlı sözcükler terim anlamının dışında da kullanılabilir. Bu bazen özel adın tür adı gibi kullanılmasını da doğurur.

Aşağıdakilerin hangisinde böyle bir kullanım vardır?

- A) Yan komşumuz dâhiliye uzmanıymış.
- B) Hastanenin yanına bir eczane açıldı.
- C) Ameliyat genel anestezi ile yapıldı.
- D) Bu ilaç güneş görmeyen bir yerde saklanmalı.
- E) Antibiyotikler sekiz ya da on iki saat aralıklarla alınmalı.

9. Stephen Hawking, "Evrenin merkezine gitmeyin yanarsınız." diyor çünkü orası enerjinin en yoğun olduğu yerdir.

Bunu meyvenin çekirdeğine benzetelim. Kur'an evrenin dışına çıkamazsınız der çünkü orası evreni saran bir örtüdür ve evrenin enerjisinin yoğun olduğu yerdir, tıpkı V bir meyvenin kabuğunun içine göre daha sert olması gibi...

Bu parçada altı çizili sözcüklerden hangisi gerçek anlamının dışında kullanılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

10. Mimarî; bir yapıyı sanata ve tekniğe göre sağlam, kullanılışlı ve güzel inşa etme sanatıdır. Bir binanın mimarî eser sayılabilmesi, güzelliği sağlayan oranlara, sağlamlığı temin eden teknik vasıflara, kullanılışlı, ekonomik ve sağlığa elverişli olma gibi şartlara bağlıdır. **Estetik** ve ihtiyaçlara cevap verme, mimarînin özünü oluşturur.

Bu parçadaki altı çizili sözü anlamca karşılayabilecek bir kullanım aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Her daim güzeli ve güzelliği arayan bir ruha sahip olan insanlar, hayattan çok keyif alırlar.
- B) Her güzele meyil vermenin insanın başına onulmaz dertler açacağını bir türlü öğrenemediler.
- C) Tez zamanda insanlara doğruyu söyleyip üzerlerindeki manevi baskıyı atmak en güzelidir.
- D) Tatil köylerinde bazı sitelerin çevre düzenlemesinin ihtiyaçlarını bölge belediyeleri karşılıyordu.
- E) Almanya'dan ithal edilen aracın sağlamlığına olan inancı, onun Alman arabası almasına neden oldu.

11. Duydum ki bizi bırakmaya azmediyorsun, etme.
Başka bir yar, başka bir dostu meylediyorsun, etme.
Ey ay, felek harab olmuş, altüst olmuş senin için...
Bizi öyle harab, öyle altüst ediyorsun, etme.
Ey, makamı var ve yokun üzerinde olan kişi,
Sen varlık sahasını öyle terk ediyorsun, etme.
Sen yüz çevirecek olsan, ay kapkara olur gamdan.
Ayın da evini yıkmayı kastediyorsun, etme.
Bizim dudağımız kurur sen kuruyacak olsan.
Gözlerimizi öyle yaş dolu ediyorsun, etme.

Bu dizelerde;

- I. Zıt anlamlı sözcükler
- II. Mecazîmüsel
- III. Anlamdaş sözcükler
- IV. İnsandan doğaya deyim aktarması

yukarıdakilerden hangilerinin örneği yoktur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) I ve IV
- E) II ve III

BÖLÜM SÖZ ÖBEKLERİ

KALIPLAŞMIŞ SÖZ ÖBEKLERİ

KALIPLAŞMAMIŞ SÖZ ÖBEKLERİ

Kalıplaşmış Söz Öbekleri

İkilemeler: Farklı anlam ilgileri olan sözcüklerin yeni anlamlar oluşturmak veya ifadeyi güçlendirmek için oluşturdukları sözcük grubudur.

İkilemelerin Oluşturulma Şekilleri

- » Aynı sözcüğün tekrarlanmasıyla
- » Eş anlamlı sözcüklerle
- » Zıt anlamlı sözcüklerle
- » Biri anlamlı, diğeri anlamsız sözcüklerle
- » Her ikisi de anlamsız sözcüklerle
- » Yansımaların tekrarıyla
- » İsim tamlaması şeklinde
- » Hâl (durum) eki olarak
- » m harfi eklenerek

Vecizeler (Özdeyişler): Bir düşünceyi kısa ve özlü biçimde anlatan bilgece sözlerdir.

Vecizeler ile Atasözleri Arasındaki Fark:

- » Vecizelerin söyleyeni belliyeğin atasözlerinininki belli değildir.

Vecizeler ile Atasözlerinin Ortak Özelliği:

- » Vecizeler de atasözleri gibi yaşanan olaylardan, gözlemlerden ve deneyimlerden çıkarılan sonuçlara, derslere dayanır.

Deyimler: Anlatıma aktıcılık, çekicilik katan, çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğudur.

Deyimlerin Özellikleri:

- » Kalıplaşmış sözler olduğundan sözcüklerinin yerine başka sözcükler getirilemez, sözcüklerin yerleri değiştirilemez.
- » Şahsa ve zamana göre çekimlenebilir.
- » Sözcük grubu veya cümle şeklinde bulunabilir.
- » Bir kavramı veya bir durumu anlatmak için kullanılır.
- » Genellikle mecaz anlamlıdır.
- » Gerçek anlamlı olanları da vardır.
- » Ders verme amacı taşımaz.

Atasözleri: Uzun deneyim ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş, halka mal olmuş, öğüt verici sözlerdir.

Atasözlerinin Özellikleri:

- » İlk söyleyeni belli değildir, halkın ortak malıdır.
- » Kalıplaşmış sözler olduğundan sözcüklerinin yerine başka sözcükler getirilemez, sıralanışında değişiklik yapılamaz.
- » Birçoğunda mecazlı bir söyleyiş vardır.
- » Gerçek anlam taşıyanları da vardır.
- » Bazıları aynı veya yakın anlamlıdır.
- » Bazıları zıt anlamlıdır.

Ortak Özellikler

- » İlk söyleyenleri belli değildir.
- » Kısa ve özlü sözlerdir.
- » Kalıplaşmış sözler olduklarından değişikliğe uğramazlar.
- » Genellikle mecaz anlam taşırlar.

- » Atasözleri cümle şeklindeyken deyimler genellikle söz grubu şeklindedir.
- » Atasözleri tüm zamanlar ve herkes için geçerliyeğin deyimler anlık durumlar ve sözü söyleyen kişiler için geçerlidir.
- » Atasözleri topluma öğüt verirken deyimler vermez.

Farklar

Kalıplaşmamış Söz Öbekleri

Birden fazla sözcükten oluşan ve anlamca bir durumu, kavramı, nesneyi yansıtan sözcük grubudur. Bir yazarın kendisi de sözcüklere farklı anlamlar yükleyerek yeni sözcük grupları oluşturabilir. Kullanıldıkları metinde özel bir anlamı karşılayarak yazarın iletmek istediği yargıyı aktarır.

KALIPLAŞMAMIŞ SÖZ ÖBEKLERİ

- ➔ Edatlar, bağlaçlar, tamlamalar, fiilimsilerle oluşturulan ve genellikle mecaz anlamı olacak şekilde cümle içinde kullanılan söz öbekleridir.
- ➔ Bu söz öbekleri deyimler, atasözleri gibi kalıplaşmamıştır. Cümle içerisindeki kullanımına göre şekillenir ve anlamlandırılır.
- » Sanatçının çevresinden ve kendinden el etek çekip hayal derinliklerine kapıldığı fil dişi kule devri geçti artık. (Cümlede “fil dişi kule devri” ifadesi ile “kendini toplumdan soyutlayan insanın, kendi içinde oluşturduğu dünya dönemi” ifade edilmek istenmiştir.)
- » O sokağı kalemine taşımış olan nadir yazarlardandı. Bunu yaparken takınmış olduğu kuralsızlık tavrı, onu diğerlerinden bir iki adım öne taşımaktaydı. (Altı çizili söz öbeği, yazarın “sıradan yaşamları konu alan biri” olduğunu ifade etmektedir.)

Not: Bu konuyla ilgili sorular, ÖSYM'nin çokça kullandığı soru kalıplarındır. Metin içerisinde bir bölümün altı çizilerek veya metinden bir bölüm soru kökünde tırnak içinde belirtilerek metne kattığı anlam şeklinde sorulur.

1. Kötü şiir yoktur, kelimeleri yeterince eksiltilmemiş şiir vardır.

Bu cümlede geçen “kelimeleri yeterince eksiltmemek” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Okurun beğenmeyeceği temaları işlemek
- B) Karamsarlık aşıl原因an duygular barındırmak
- C) Kullanımdan düşmüş sözcükler kullanmak
- D) Çok heceden oluşan sözcükleri seçmek
- E) Dizelerde gereksiz kelimeler bırakmak

2. Birbirinizi sevin fakat aşkı pranga eylemeyin. Bırakın ruhlarınızın kıyıları arasında dalgalanan bir deniz olsun aşk. Birbirinizin tasını doldurun ama aynı tasta içmeyin. Birbirinize ekmeğinizden verin ama aynı somundan yemeyin. Şarkı söyleyin ve dans edin birlikte ve eğlenin fakat birer başınıza olun ikiniz de. Aynı müzikle titreşeler de ayrı ayrı duran telleri gibi lavtanın. Yüreklerinizi verin fakat teslim etmeyin birbirinizin eline. Çünkü bir tek hayat avucunda tutabilir yüreklerinizi. Ve birlikte durun ama benzemeyin birbirinize. Çünkü ayrı durur tapınağın sütunları ve birbirinin gölgesinde büyümeyen meşeyle selvi.

Bu parçada geçen altı çizili sözle evlilikte çiftlerin hangi özelliği anlatılmak istenmiştir?

- A) Çeşitli sanat dallarıyla ilgilenmeleri
- B) Farklı özellikte iki birey olarak kalmaları
- C) Evlilik kurumunu kutsal olarak görmeleri
- D) Yaşamın zorluklarını paylaşmaları
- E) Aşkı önceleyen bir tutum sergilemeleri

3. Halil Cibran gibiler bu dünyadan cismi kaybolan ağır ruhlarla en güzel örneklerden. Anlam yakalamaya çalışmadı, anlam üretti. Bu gibi adamlar insan ruhuna çok farklı dokunuyor. Belki kaybettikleri için, belki aradıkları için, belki huzursuzlukları için... Ne olduğunu tam olarak bilmesem de doğru bir tını var. En azından benim ruhumda yankılanan hikâyelerinde o var. Milyarlarca öldü ve bu dünyada az kişinin ismi yankılandı. Bu yankılar evrende bir anlamı tanımlıyor.

Bu parçada geçen “az kişinin ismi yankılandı” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kalıcılık
- B) Yetenek
- C) Akıcılık
- D) Sadelik
- E) Ulusallık

4. Gerçek yazar mı olmak istiyorsun? Güneşe bak, toprağa bak, suya bak, buluta bak; çevrene bak, komşuna bak, arkadaşlarına bak ve yaz. Ama arkana bakıp da adımlarını kimin takip ettiğini öğrenmeye çalışma, kimin takip etmediğini de... Tökezlersin. İşin yazmak, sadece yazmak...

Bu parçada geçen “arkana bakmamak” sözüyle anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kısa ve anlaşılır metinler üretmek
- B) Akıcı metinler kurgulamak
- C) Çağdaşlarıyla iletişim içinde olmak
- D) Takipçilerini düşünerek yazmamak
- E) Yazıda anılardan yararlanmak

BÖLÜM CÜMLEDE ANLAM

CÜMLEDE ANLATIM

Öznel Anlatım: Doğruluğu kişiden kişiye değişen cümlelerdir.

Nesnel Anlatım: Doğruluğu kişiden kişiye değişmeyen cümlelerdir.

Doğrudan (Dolaysız) Anlatım: Başkasının sözünün değiştirilmeden aktarıldığı cümlelerdir.

Dolaylı Anlatım: Başkasının sözünün, sözü aktaranın ifadesine göre değiştirilip aktarıldığı cümlelerdir.

Üslup (Biçem): Eserin anlatımı ile ilgili bilgi veren yarıdır.

İçerik (Konu): Ele alınan fikir, olay veya durumla ilgili bilgi veren cümlelerdir.

Aşamalı Durum Bildiren Cümleler: Bir olgunun, olayın veya durumun belli bir süreçte değiştiğini anlatan cümlelerdir.

Kinayeli Anlatım: İfade edilen düşüncenin, genellikle alaycı biçimde, tersini kastedecek şekilde anlatıldığı cümlelerdir.

CÜMLELER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

Neden-Sonuç Cümleleri: Bir durumun veya olayın hangi nedenlerle gerçekleştiğini veya gerçekleşmediğini bildiren cümlelerdir.

Amaç-Sonuç Cümleleri: Bir eylem veya durumun gerçekleşmesinin başka bir olay veya duruma bağlı olduğu cümlelerdir.

Koşul-Sonuç Cümleleri: Bir olay veya durum ile ilgili ulaşılmak istenen sonucu, maksadı dile getiren cümlelerdir.

Karşılaştırma Cümleleri: Birden fazla varlık, kavram veya durumun benzer veya farklı yönlerini mukayese eden cümlelerdir.

EŞ-YAKIN-ÇELİŞEN ANLAMLAR

Eş Anlamlı Cümleler: Aynı konu ve düşüncenin, farklı sözcükler ve söz dizimiyle dile getirildiği cümlelerdir.

Yakın Anlamlı Cümleler: İfade biçimleri farklı olsa da bir konu hakkında aynı düşünce ve duyguları dile getiren cümlelerdir.

Çelişen Cümleler: Birbirine zıt durumları veya düşünceleri dile getiren cümlelerdir.

CÜMLEDE ANLATIM

CÜMLELER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ

EŞ - YAKIN - ÇELİŞEN ANLAMLAR

CÜMLEDE DUYGULAR VE KAVRAMLAR

CÜMLEDE DUYGULAR VE KAVRAMLAR

Öneri: Bir olay, durum, kişi veya eserle ilgili görüş ve tavsiyelerdir.

Varsayım: Gerçekleşmeyen bir eylemin gerçekleşmiş veya gerçekleşmiş bir eylemin gerçekleşmemiş gibi düşünülmesidir.

Eleştiri: Bir olayın, durumun, sanatçının veya eserin olumlu ve olumsuz yanlarını ortaya koymaktır.

Uyarı: Bir durum veya olayla ilgili ikaz ve hatırlatmalardır.

Yakınma (Şikâyet): Bir durumdan, koşuldan veya kişiden kaynaklanan olumsuzlukların ifade edilmesidir.

Hayıflanma (Pişmanlık): Kişinin, olmasını isteyip de gerçekleşmeyen durumlarla ilgili kendi kendine kızgınlığını, pişmanlığını ve sitemini yansıtmadır.

Sitem: Bir kimseye, yaptığı bir hareketten dolayı duyulan üzüntünün, kırgınlığın belirtilmesidir.

Şaşırma: Beklenmeyen bir durum karşısında ne yapacağını, nasıl davranacağını bilememe, hayret etmedir.

Tahmin: Birtakım bilgilerden hareketle bir olayın nasıl gerçekleşeceğini kestirilmesi, olay hakkında fikir yürütülmesidir.

Olasılık (İhtimal): Bir olayın veya durumun gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini dile getiren ve kesin olmayan yarıdır.

Beğeni: Bir durumu, kişiyi, eseri veya nesneyi övmektir.

Abartma: Bir şeyi olduğundan çok veya az göstermektir.

Endişe (Kaygı): Olumsuz bir durumun gerçekleşme ihtimalinden ötürü duyulan kaygıdır.

Kesinlik: Bir olay veya durumla ilgili bilgilerin kesin olmasıdır.

Olumlu Cümleler: Cümlenin yüklemde belirtilen yargının gerçekleşeceğini belirten cümlelerdir.

Olumsuz Cümleler: Cümledeki yargının gerçekleşmediğini ya da gerçekleşmeyeceğini belirten cümlelerdir.

Ön Yargı: Bir kişi veya bir şeyle ilgili önceden sahip olunan bilgilere göre genellikle de olumsuz olan sonuçların öngörülmesidir.

Küçümseme: Bir kişiye, olaya değer vermeme, onu küçük görmedir.

Azımsama: Bir şeyin miktarca yetersiz görülmesidir.

Tasarı: Bir konuyla ilgili planların ve projelerin yansıtılmasıdır.

Onay: Bir işin, davranışın yerinde ve doğru olduğunu belirtilmektir.

Kanıksama: Sık tekrar edilen durumlara alışma, duyarsızlaşmadır.

Sezgi: Olmuş veya olacak bir şeyi anlamak, kestirmek, hissetmektir.

Özlem: Bir kimseye, bir yere veya bir şeye kavuşma isteğidir.

Tanımlama: Bir varlığın, kavramın ne olduğunun belirtilmesidir.

5.

- Geçen yıl ABD Ulusal Çevresel Sağlık Bilimleri Enstitüsünün 6 yıldır süren ve 60 milyon dolara mal olan araştırması sonuçlandı.
- Enstitü, araştırma sonuçlarını bir rapor biçiminde ABD Kongresi'ne haziran ayında sundu.

Bu iki cümlede ifade edilenlerin anlamca doğru bir biçimde birleştirilmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Geçen yıl haziranda ABD Ulusal Çevresel Sağlık Bilimleri Enstitüsünün 6 yıldır süren ve çok pahalıya mal olan araştırması sonuçlandı.
- B) Enstitünün, bir rapor biçiminde ABD Kongresi'ne haziran ayında sunduğu araştırma, ABD Kongresi tarafından 60 milyon dolara mal oldu.
- C) ABD Ulusal Çevresel Sağlık Bilimleri Enstitüsünün 6 yıldır süren ve 60 milyon dolara mal olan araştırması sonuçlandı.
- D) ABD Ulusal Çevresel Sağlık Bilimleri Enstitüsünün 6 yıldır süren ve 60 milyon dolara mal olan, geçen yıl sonuçlanan araştırması; ABD Kongresi'ne Enstitü tarafından haziranda raporlanarak sunuldu.
- E) Haziranda ABD Kongresi tarafından geçen yıl ABD Ulusal Çevresel Sağlık Bilimleri Enstitüsünün 6 yıldır süren ve 60 milyon dolara mal olan araştırması sonuçlandırıldı.

6. (I) Tarihi eskilere dayanan önemli şehirlerin ortak noktası suya yakın olmalarıdır. (II) Bu nedenle iki ırmak üzerine kurulmuş Belgrat'ın tarih boyunca neden bu kadar akına uğradığını, birçok uygarlığa ev sahipliği yaptığını tahmin etmek zor değil. (III) Taş Devri'nde tanrıların toprağa hediyesi olarak görülen Sava ve Tuna ırmakları her zaman canlı kalmasını sağlar bu şehrin. (IV) Burası Keltler, Romalılar, Bulgarlar; Bizans, Osmanlı, Avusturya, Yugoslavya ve Sırbistan'dan izler taşır. (V) Neredeyse 6 bin yıllık geçmişi olan, yıllara, çeşitli hükümetlere, doğal felaketlere karşın ayakta kalabilmiş bir şehir Belgrat. (VI) Bu kent, sosyal ve turistik yapısıyla son yıllarda büyük ilgi çekiyor.

II. cümlede açıklanan durumun ana nedeni, numaralanmış cümlelerin hangisinde verilmiştir?

- A) I B) III C) IV D) V E) VI

7. (I) Jim Carrey, 1980'lerde farklı sahnelerde parodi yapmaya başladı. (II) Yıllar sonra komedi türünün en ünlü aktörlerinden biri oldu. (III) Kendine has yüz ifadeleri, keskin esprileri, anlamlı jestlerinden dolayı izleyicileri gözleri yaşarana kadar güldüren oyuncu çok geçmeden sinema alanına atıldı. (IV) Gerek komedi gerekse dram filmlerindeki başrolleri sinema eleştirmenleri tarafından da olumlu karşılandı. (V) Talihsiz birkaç olay sebebiyle gözlerden uzakta yalnızlığa çekildi.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde neden-sonuç ilişkisi vardır?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

8. (I) Bir öğrenci olarak hangi dersi ne kadar çalışacağınızı, ne zaman çalışabileceğinizi, ne kadar gayret göstermeniz gerektiğini bilmelisiniz. (II) Her etkinliği planlayarak yapmak gerekir. (III) En kullanışlı çalışma planı haftalık olmalıdır. (IV) Çalışma baştan sona amaç odaklı bir iş olmalıdır. (V) Plan amaçlı hazırlanırsa çalışma isteği kaybolmaz.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde koşula bağlılık söz konusudur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9.

- I. Öbür marka arabanın, daha büyük bir evin, daha küçük bir burnun bizi mutlu edeceğini düşünür ve bunları elde etmeye çalışırız.
- II. Bunların verdiği geçici mutluluk etkisini yitirir ve biz yine mutsuz olur, daha pahalı bir arabanın bizi mutlu edeceği aldanişına düşeriz.

Yukarıda verilen II numaralı cümleyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) I. cümlede ifade edilen konuyla tamamen farklı olan bir durumdan söz edilmektedir.
- B) I. cümlede anlatılan durumun neden olduğu bir kısır döngüden bahsedilmektedir.
- C) I. cümledeki durumun, mutluluğu neden daha fazla etkilediği açıklanmaktadır.
- D) I. cümlede belirtilen durumun hayat içinde gerçekleşmeyeceği örneklerle çürütülmüştür.
- E) I. cümlede değinilen düşüncenin burada hayatla ilgisi olmayan bir durum olduğu belirtilmiştir.

BÖLÜM

ANLATIM

ÖZELLİKLERİ

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

ANLATIM BİÇİMLERİ

Düşünceyi Geliştirme Yolları

Tanımlama

"Bu nedir?" sorusuna cevap veren cümlelerdir.

Karşılaştırma

Olayların, durumların, kişilerin veya eserlerin benzer ve farklı yönlerinin belirtilmesidir.

Örnekleendirme

Bir bilginin veya düşünce'nin daha anlaşılır ve somut hale getirilmesi için örnekler verilmesidir.

Kişileştirme

İnsana ait özelliklerin başka varlıklara verilmesidir.

Benzetme

Bir kavram veya varlığın başka bir kavram veya varlığın özellikleriyle anlatılmasıdır.

Tamık Gösterme

Beğenilen, kendi alanında söz sahibi olan bir kişinin sözüne yer verilmesidir.

Sayısal Verilerden Yararlanma

Konuyla ilgili sayısal verilerin kullanılmasıdır.

Somutlama

Soyut bir sözcüğün somut bir nesneyi anlatmak için kullanılmasıdır.

Soyutlama

Somut bir sözcüğün soyut bir kavramı anlatmak için kullanılmasıdır.

Anlatım Biçimleri

Açıklama

Bir konuda okuyucuyu bilgilendirmektir.

Bir olayın kişi, zaman, yer kurgusuna göre okuyucunun gözünde canlandırılacak şekilde anlatılmasıdır.

Öyküleme

Tartışma

İleri sürülen bir fikri çürütmek, bu konudaki konuları kararları değiştirmek için kullanılan anlatımdır.

Gözlemlere dayanılarak anlatılan objenin veya ortamın okuyucunun zihninde canlandırılmasıdır.

Betimleme

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

Tanımlama: Metinde varlık veya kavramların "Nedir?", "Kimdir?" sorularına cevap verecek şekilde belirgin özellikleriyle tanıtılmasıdır.

Karşılaştırma: Varlık ya da kavramlar arasındaki benzer veya karşıt durumlar ortaya konularak anlatımın daha anlaşılır hâle getirilmesidir.

Örnekleme (Örnektendirme): Anlatılanları daha anlaşılır hâle getirmek ve düşünceyi somut kılmak amacıyla örneklerden yararlanmaktır.

Kişileştirme: İnsana ait özelliklerin insan dışı varlıklara aktarılmasıdır.

Benzetme: Aralarında çeşitli yönlerden benzerlikler bulunan varlık ya da kavramlardan nitelikçe zayıf olanın güçlü olana benzetilerek anlatılmasıdır.

Tanık Gösterme: Konuyu daha inandırıcı kılmak için konuyla ilgili uzman bir kişinin ya da tanınmış bir şahsiyetin sözünden yararlanmaktır.

Sayısal Verilerden Yararlanma: Anlatılanların inandırıcılığını artırmak için anlatımda sayısal verilere (istatistikî değerlere) yer verilmesidir.

Somuttama: Soyut kalan bazı durum veya kavramların somut bir varlık gibi anlatılmasıdır.

1. Ön yargılar, tecrübeden çıkarım elde etmenin önünü keser. Bir fikriniz var ve bu tohumu sulayıp yeşertmek amacıyla arkadaşınıza anlatıyorsunuz. Aldığınız cevap şunlardan biri: "Bunu ben de düşünmüştüm.", "Bunu düşünemeyecek ne var.", "Biraz kafa yormak lazım.", "Şimdi bunun sırası değil..." Bunlar ve benzeri ifadeler ön yargılarımızı oluşturan mekanizmayla aynıdır. Ön yargılarımız sadece tecrübelerimiz sonucu oluşmaz. Bu yapıların oluşumuna bilerek ya da bilmeyerek kendimiz katkıda bulunuruz.

Bu parçada yazar düşüncesini geliştirmek için aşağıdakilerden hangisine başvurmuştur?

- A) Kişileştirme B) Örneklendirme C) Karşılaştırma
D) Benzetme E) Tanık gösterme

2. Hisar'dan Kanlıca'ya geçiyordum. Yaşlı bir kayıkçı, eski ağır sandalını akıntıya karşı sürüklemek için bütün kuvvetiyle küreklere asılıyor, bir sel gibi akan küçük dalgalarda ilerliyordu. Bu didinme onu yormuştu. Akşam soğuk ve rutubetliydi. Ama o, üstündekileri çıkardı, düğmeleri çözüp bir gömlekle kaldı. Şimdi bu harap vücutta bir yorgunluk titremesi vardı.

Bu paragrafın anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Betimlemelerden yararlanılmıştır.
B) Gözlemlere yer verilmiştir.
C) Niteleyici sözcüklerden yararlanılmıştır.
D) Benzetme yapılmıştır.
E) Kişileştirme yapılmıştır.

3. İnsanoğlunun, yaşamını sürdürebilmek için bitkisel ve hayvansal ürünlerin elde edilmesi ile ilgili yaptığı faaliyetlerin tümüne tarım denir. Bu faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi ve devamlılığın sağlanması için suya ihtiyaç vardır. Ülkemizde üreticilerde aşırı sulama eğilimi olduğundan, sulama yapılan alanların çoğunda drenaj sorunu bulunmaktadır. Sulamadan beklenen yararın sağlanması ve sürdürülebilir bir tarımsal üretim için tesviye, toplulaştırma ve drenaj sistemleri gibi, tarla içi geliştirme çalışmaları, sulama sistemleri ile birlikte ele alınmalı birbirlerine koşut biçimde inşa edilmeli ve birlikte işletmeye açılmalıdır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisinden yararlanılmıştır?

- A) Tanımlamadan B) Betimlemelerden
C) Kişileştirmeden D) Öykülemelerden
E) Tanık göstermeden

4. Ruhuna demir atan kaygıların ve korkuların hikâyesini anlatan yazar (Einstein'in oğlu) aynı zamanda o döneme de ışık tutuyor bu kitabında. Olayları kişisel tarihle bilim tarihini harmanlayarak aktarır yazar: "Mileva babamın cazibesine kapılır. Eğer benzer bir trajedi Marie Curi'nin başına gelseydi, X ışınları olmazdı."

Bu parçada yazarın iki tarih yazını birleştirerek aktarması ile ilgili düşüncesi, düşünceyi geliştirme yollarından hangisiyle inandırıcı kılınmıştır?

- A) Karşılaştırma B) Benzetme C) Kişileştirme
D) Örnekleme E) Alıntı yapma

BÖLÜM PARAGRAF

PARAGRAFTA YAPI

ANA DÜŞÜNCE - TEMA - KONU - BAŞLIK

YARDIMCI DÜŞÜNCE

Paragrafın Bölümleri

- » **Giriş:** Genelde tek cümleden oluşan paragrafta anlatılacak konuyla ilgili ipuçlarının verildiği bölümdür.
- » **Gelişme:** Giriş cümlesinde belirtilen konunun ayrıntılarıyla anlatıldığı bölümdür.
- » **Sonuç:** Gelişme bölümünde anlatılanların sonuca bağlandığı bölümdür.

Paragraf Oluşturma

Kanşık olarak verilen cümlelerden anlamlı bir paragraf oluşturulmasıdır.

Paragraf Tamamlama

Parçada boş bırakılan yerlerin, parçanın anlam ve yapı özellikleri dikkate alınarak en uygun cümleyle tamamlanmasıdır.

Paragrafı İkiye Bölme

Paragrafın konularına göre ikiye ayrılmasıdır.

Paragrafın Akışını Bozan Cümle

Paragrafta yer alıp paragrafın konu bütünlüğüne uymayan cümledir.

Cümlelerin Yerini Değiştirme

Paragraftaki anlam akışına bulunduğu yerden dolayı uymayan cümlelerin yer değiştirilmesidir.

Ana Düşünce

Okura, asıl anlatılmak ve açıklanmak istenen düşüncedir.

Paragrafta Yardımcı Cümleler

Ana düşünceyi inandırıcı kılan, açıklayan, destekleyen cümlelerdir.

Paragrafın Konusu

Üzerinde söz söylenen, yazı yazılan veya eseri oluşturan düşünce ya da oluşturu.

Paragrafın Başlığı

Konuyu en iyi şekilde kapsayan ve birkaç sözcükten oluşan sözcük grubudur.

Tema

Konuyu oluşturan öğelerden yararlanılarak okura aktarılmaya çalışılan temel duygu veya anlamlardır.

PARAGRAFTA YAPI

- ➔ Paragraf, kendi içerisinde anlam bütünlüğü olan ve cümlelerden oluşan yazı parçasıdır.
- ➔ Metin içindeki işlevlerine göre paragraflar giriş, gelişme ve sonuç paragrafları olmak üzere üç başlıkta ele alınır. Ayrıca her paragrafın da kendi içinde giriş, gelişme ve sonuç cümleleri mevcuttur.
- ➔ Giriş paragrafları, genellikle üzerinde durulacak kavram veya konuyla başlar. Ele alınan konu veya kavramın tanımı yapılır.
- ➔ Gelişme paragrafında giriş bölümünde ortaya konulan bilgi, düşünce veya olayların açıklandığı bölümdür. Ele alınan konunun farklı yönlerine değinilir.
- ➔ Sonuç paragrafı ise yazının bir sonuca bağlandığı bölümdür. Kısa ve etkileyici cümlelerin yer aldığı bölümdür.
- ➔ Paragraf oluşturma, paragrafı ikiye bölme, paragraf tamamlama, düşüncenin akışını bozan cümle, giriş cümlesi vb. durumları ifade eden ve ölçen soru kalıpları "Paragrafta Yapı" başlığı altında değerlendirilir.

1. (I) Hızlı şehirleşme ve sanayileşme kent merkezlerine göçleri artırdı. (II) Özellikle tarihi şehirlerimizde, tarihi dokuyu ve çevreyi oluşturan eski evlerin yıkılıp yerlerine apartmanlar dikilmesine yol açtı. (III) Apartman Tanzimat Dönemi'nde dilimize girmiş Fransızca bir sözcüktür. (IV) Bu da devamında kentlerin tarihi kimliklerini yitirmelerine ve diğer anıtların da yalnız ve anlamsız bir şekilde kalmasına yol açtı. (V) Bu süreç Anadolu'nun en önemli tarihî şehirlerinden Karaman'da da yaşandı ve Karaman'ın eski evleri ve kimliği geniş ölçüde yok oldu.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. (I) İç Anadolu Bölgesi'nde, Yozgat'ın güneyine uzanan tepeler üzerinde yer alan Çamlık Millî Parkı, güzel bir dinlenme ve eğlenme yeridir. (II) Otelle kalmaz; restoran, kamp yerleri, çocuk oyun parkı, soğuk çeşmeleri, temiz havası ve bitki örtüsüyle görülmeye değer bir yerdir. (III) Bu yolla ilkin 3 yıldızlı bir otele ulaşılır. (IV) Yozgat'a 2 kilometrelik bir asfalt yolla bağlanır. (V) Buradan bahsederken içinde bulunan çam çeşitliliğinin bir benzerinin sadece Kafkaslarda olduğunu anmadan geçmeyelim.

Numaralanmış cümlelerin anlamlı bir bütün oluşturması için hangilerinin birbiriyle yer değiştirmesi gerekir?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) II ve IV E) IV ve V

3. (I) İneklerin insanları öldürmek istediğini düşünmeyebilirsiniz. (II) Oldukça sakin hayvanlar olmalarına rağmen kışkırtılırlarsa kolay bir şekilde insanların kafalarını tekmeleyebilirler. (III) Bu nedenle sadece Amerika'da yılda ortalama 20 kişi ölmektedir. (IV) Amerikan çiftçilerinin inek yetiştirme konusuna özel bir ilgileri var. (V) Sanırım bu kovboyluk zamanından beri devam eden bir merak.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4.

- I. Sinir hücreleri beyne sadece işlenmemiş sinyalleri değil bu geometrik bilgileri de gönderiyor.
II. Ancak bilim insanlarının yaptığı araştırmalar, derideki sinir hücrelerinin duyularla ilgili verileri bilgiye dönüştürebildiğini de gösterdi.
III. Önceleri dokunma yoluyla elde edilen duyuların sadece beyin tarafından işlendiği düşünülüyordu.
IV. Yayımlanan sonuçlar, derideki sinir hücrelerinin, ayrı kollardan gelen sinyalleri işleyerek dokunma duyusuna sebep olan cisimlerin geometrik özelliklerini belirleyebildiklerini gösteriyor.
V. Sinir bilim dünyasında öyle bir gelişme yaşandı ki öğrenenlerin akli duruyor.

Yukarıdaki numaralanmış cümleler anlamlı bir bütün oluşturacak biçimde sıralandığında hangisi baştan dördüncü olur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

BÖLÜM SES BİLGİSİ

ÜNLÜLERLE İLGİLİ SES OLAYLARI

ÜNLÜ UYUMLARI

ÜNSÜZLERLE İLGİLİ SES OLAYLARI

SES OLAYLARI

ÜNLÜLERLE İLGİLİ SES OLAYLARI

Ünlü Düşmesi

İkinci hecesinde dar ünlü bulunan sözcüğe, ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde ikinci hecedeki ünlü düşer.
Yardımcı eylemle yapılan birleşik eylemlerde bazen ilk sözcüğün son hecesindeki ünlü düşer.
Bazı birleşik sözcüklerde ilk sözcüğün son hecesindeki ünlü düşer.
Sözcük türetilirken ünlü düşmesi olabilir.

Ünlü Daralması

Geniş ünlü [a, e] ile biten eylemlere "-yor" eki eklendiğinde "a, e" seslerinin "-ı, -i, -u, -ü" ünlülerinden uygun olana dönüşmesidir.
"de-, ye-, ne" sözcükleri "y" kaynaştırma ünsüzünün etkisiyle daralmaya uğrayabilir.

Ünlü Türemesi

"-cık" küçültme ekini alan bazı sözcüklerde bu ekten önce ünlü türemesi olabilir.
Bazı pekiştirmelerde ünlü türemesi görülür.

Ünlü Değişimi

"ben, sen" sözcüklerine yönelme hâl eki getirildiğinde kökteki e seslerinin a'ya dönüşmesidir.

ÜNLÜ UYUMLARI

Büyük Ünlü Uyumu

Bir sözcüğün ilk hecesinde kalın ünlü varsa diğer hecelerdeki ünlülerin de kalın, ince ünlü varsa diğer hecelerdeki ünlülerin de ince olmasıdır.

Küçük Ünlü Uyumu

Bir sözcükte düz ünlülerden sonra düz, yuvarlak ünlülerden sonra düz-geniş veya dar-yuvarlak ünlülerin gelmesidir.

ÜNSÜZLERLE İLGİLİ SES OLAYLARI

"p, ç, t, k" sert ünsüzleriyle biten bir sözcüğe ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde, bu sözcüğün sonundaki ünsüzün yumuşayarak "b, c, d, g"ye dönüşmesidir.

Ünsüz Yumuşaması

Türkçede sert ünsüzle biten bir sözcüğe yumuşak ünsüzlerden "c, d, g" ile başlayan ek geldiğinde, ekin başındaki ünsüzün değişerek sertleşmesidir.

Ünsüz Benzeşmesi

Genellikle "k" ile biten sözcüklerin "-cık/-cak/-l" ekleri aldığında "k" sesinin ve bazı birleşik sözcüklerde ilk sözcüğün sonundaki ünsüzün düşmesidir.

Ünsüz Düşmesi

Dilimize yabancı dillerden girmiş bazı sözcüklere ünlü ile başlayan bir ek veya yardımcı eylem getirildiğinde bu ekten veya yardımcı eylemden önce bir ünsüzün getirilmesidir.

Ünsüz Türemesi

Türkçe sözcüklerde iki ünlü yan yana gelemeyeceğinden iki ünlü arasında "y, s, ş, n" kaynaştırma ünsüzlerinden birinin girmesidir.

Yardımcı Ünsüzler

Sözcüklerin sonundaki ünsüzlerin bir sonraki sözcüğün başındaki ünlü ile ulanarak okunmasıdır.

Ulama

Türkçe sözcüklerde "b" harfinden önce gelen "n" harfinin dudak ünsüzü olan "m"ye dönüşmesidir.

n-m Değişimi

ÜNLÜLERLE İLGİLİ SES OLAYLARI - ÜNLÜ UYUMLARI

Ünlü Düşmesi: Türkçede iki heceli bazı sözcükler ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında ikinci hecedeki dar ünlü düşer (gönül + ü > gönülü, omuz + u > omzu).

Not: Bu kuralın dışında da ünlü düşmesinin görüldüğü durumlar vardır (ne+için > niçin, ileri-le > ilerle-, çirkin+imiş > çirkinmiş, sevgi ile > sevgiyle).

Ünlü Daralması: Sonu düz-geniş ünlü ile biten sözcükler "-yor" ekini aldığında sözcüğün sonundaki "a" veya "e" sesi daralarak "ı, i, u, ü" seslerinden birine dönüşür (izle-yor > izliyor).

Not: Bu kural dışında "de-yecek > diyecek, ye-y-ecek > yiyecek, de-y-en > diyen, ye-y-en > yiyen" sözcüklerinde de görülür.

Ünlü Türemesi: Ünsüzle biten bazı sözcükler "-cık" yapım ekini aldığında iki ünsüz arasında bir ünlü türer (dar+cık > daracık, genç+cık > gencecik).

Not: Bazı pekiştirmeli sözcüklerde de ünlü türemesi görülür (düpedüz, sapaşgılam).

Ünlü Değişimi: "Ben" ve "sen" şahıs zamirlerine yönelme hâl eki (-a/-e) getirildiğinde "e" sesinin "a"ya dönüşmesidir (ben+a > bana, sen+a > sana).

Büyük Ünlü Uyumu: Türkçe bir sözcüğün ilk hecesindeki ünlü kalın (a, ı, o, u) ise diğer hecelerdeki ünlüler de kalın, ilk hecesindeki ünlü ince (e, i, ö, ü) ise diğer hecelerdeki ünlüler de ince olur. Bu uyuma büyük ünlü uyumu denir (deyim, doluluk).

Küçük Ünlü Uyumu: Türkçe bir kelimedede düz ünlüden sonra düz (a, e, ı, i), yuvarlak ünlüden (o, ö, u, ü) sonra yuvarlak dar (u, ü) veya düz geniş (a, e) ünlüler bulunur. Bu uyuma küçük ünlü uyumu denir (gelenecek, yuvarlak).

Not: "-yor" eki her zaman, "-ki" eki bazı durumlarda küçük ünlü uyumunu bozar.

Not: Tek heceli sözcükler, bitişik yazılan birleşik sözcükler ve yabancı kökenli sözcüklerde büyük ve küçük ünlü uyumu kurları aranmaz.

1. Ebeveyn-çocuk etkileşiminde oyun zamanının kalitesi, çocuğun yalnızca eğlenmesi ve ebeveyniyle vakit geçirmesi açısından önemli değildir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde ünlü düşmesi vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem ses düşmesi hem de ses türemesi örneklenmiştir?

- A) Siz aklın ipini koparanlardan başarı bekleyemezsiniz.
B) Kendini resme azıcık yakın hissetmiş olan ünlü bir ozandı.
C) Öyküdeki olayı ayrıntılarıyla anlattığını mı sanıyorsunuz?
D) Kim bilir hangi cehennemin dibine düşmüştür yolumuz.
E) Besteci ömrünün sonuna geldiğini duyumsamaktadır.

3. (I) Yavrumuz üç aylık oldu. (II) Sabah akşam bir öpücük konduruyoruz yanağına. (III) En güzel çocuk, bizimki gibi geliyor bize. (IV) Meğer herkese kendi çocuğu öyle gelirmiş. (V) İnsan çocuğu olunca anlıyor bazı şeyleri.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde, sözcüğe yapım eki gelmesi nedeniyle ünlü türemesi oluşmuştur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Aşağıdakilerin hangisinde küçük ünlü uyumuna uymayan bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Bu önemli kararlar çünkü oylamanın sonucunda alınmıştır.
B) Yıllarca bilimsel özerklik mücadelesi verildi üniversitede.
C) Başbakanlıkta da yarın basına bir açıklama yapılacaktır.
D) Bu çalışmalarla birlikte dernek tüzel bir kimliğe büründü.
E) Öğleden sonraki son oturumda tüm sorunlar görüşülecek.

BÖLÜM YAZIM KURALLARI

BÜYÜK HARFLERİN KULLANIMI

Cümlelerin ilk harfleri
Kişi ad ve soyadları
Saygı sözleri, unvanlar, lakaplar, meslek ve rütbe adları
Hitap sözcükleri
Hayvanlara verilen özel adlar
Millet, boy, oymak adları
Dil ve lehçe adları
Devlet adları
Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren adları
Din ve mitoloji ile ilgili adları
Gezegen ve yıldız adları
Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adları
Yer adları
Kurum, kurul ve kuruluş adları
Kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge adları
Özel günler
Özel adlardan türetilen sözcükler

BİRLEŞİK SÖZCÜKLERİN YAZIMI

Bitişik Yazılan Birleşik Sözcükler

Ses düşmesine uğrayan birleşik sözcükler
“Et-” ve “ol-” yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine veya türemesine uğrayan birleşik sözcükler
Kurallı birleşik fiiller
Her ikisinin veya yalnızca ikincisinin anlam değişmesine uğradığı sözcükler

Ayrı Yazılan Birleşik Sözcükler

Bazı yardımcı fiillerle kurulması sırasında herhangi bir ses düşmesine veya türemesine uğramayan birleşik fiiller
Birleşme sırasında sözcüklerden hiçbiri veya ikincisi anlam değişikliğine uğramayan birleşik sözcükler

Y
A
Z
I
M

K
U
R
A
L
L
A
R
I

BÜYÜK HARFLERİN KULLANIMI

SAYILARIN YAZIMI

“DE”, “Kİ” VE “Mİ”NİN YAZIMI

KISALTMALARIN YAZIMI

BİRLEŞİK SÖZCÜKLERİN YAZIMI

SAYILARIN YAZIMI

Metinlerde sayılar yazıyla ve ayrı yazılır.
Oyun adlarını belirten sözcükler birleşik yazılır.
Dört ve dörtten çok basamaklı sayılar sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve aralarına nokta konur.
Sayılarda kesirler virgül ile ayrılır.
Üleştirme sayıları yazıyla yazılır.
Tarihlerin yazımında gün, ay ve yıl adları aralarına nokta konularak rakamla yazılır.
Saatle ilgili ifadeler rakamla yazılabilir.

KISALTMALARIN YAZIMI

Kuruluş, ülke, kitap, dergi ve yön adlarının kısaltmaları; her kelimenin ilk harfi büyük yazılarak yapılır ve getirilen ek kısaltmanın son harfinin okunuşuna göre getirilir.
Küçük harfle yapılan kısaltmalara getirilen ekler, sözcüğün okunuşuna göre getirilir.
Sonunda nokta bulunan ve üs işaretli kısaltmalara gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.

“DE, Kİ, Mİ”NİN YAZIMI

DE

Bağlaç olarak kullanıldığında ayrı yazılır.
Ek olarak kullanıldığında birleşik yazılır.

Kİ

Bağlaç olarak kullanıldığında ayrı yazılır.
Bazen “Sanki, Oysaki, Mademki, Belki, Halbuki, Çünkü, Meğerki, İllaki [SOMBaHÇeMi]” şeklinde kalıplaşmış olarak birleşik yazılır.
Ek olarak kullanıldığında birleşik yazılır.

Mİ

Soru eki olarak kullanıldığında kendinden önceki sözcükten ayrı yazılır.
Pekiştirme gibi bazı görevlerde kullanıldığında ayrı yazılır.
Olumsuzluk eki olarak kullanıldığında birleşik yazılır.

BÜYÜK HARFLERİN KULLANIMI - SAYILARIN YAZIMI**Büyük Harflerin Kullanımı:**

- ➔ Cümleler büyük harfle başlar. Tırnak işareti ya da yay ayraç içine alınan cümleler büyük harfle başlarken iki kısa çizgi arasında verilen cümleler küçük harfle başlar.
- » Dil insanlar arasında iletişimi sağlar. Ana dil -herkesin dili kendi için kutsaldır- varlığın ispatıdır.
- ➔ Özel adlar (kişi ad ve soyadları, kişi adlarından önce ve sonra gelen unvanlar, lakaplar, hayvanlara verilen adlar; millet, boy ve devlet adları; din, mezhep adları, gezegen ve yıldız adları, yer adları; kurum, kuruluş adları; kanun, tüzük, yönetmelik adları; kitap, dergi, gazete, eser adları; ulusal, resmi ve dini bayramlarla anma ve kutlama günlerinin adı...) büyük harfle başlar.
- » Yaşar Kemal, Boncuk, Müslümanlık, Varlık dergisi, Zafer Bayramı, Tutunamayanlar romanı...

Sayıların Yazımı:

- ➔ Sayılar cümle içinde harflerle de yazılabilir. Saat, ölçü, para tutarı, istatistik verilere ilişkin sayıların yazımında rakam kullanılır.
- » On gün içinde toplamda %50'lik bir zam yapılmıştı.
- ➔ Birden fazla kelimedenden oluşan sayılar ayrı yazılır. Saatler ve dakikalar yazıyla ya da rakamla yazılabilir.
- » İki yüz seksen beş odalı sarayın tüm saatleri 09.05'te durdurulmuş.
- ➔ Romen rakamları; tarihi olaylarda, yüzyıllarda, hükümdar adlarında, kitap ve dergi ciltlerinde, sıralanan maddelerde kullanılır.
- » XVII. yüzyılda yaşamış olan Nedim'in bazı şiirleri kitabın III. cildine alınmıştı.

1. (I) İçanadolu'da tarih şehri Kayseri'de Mimar Sinan'ın doğduğu, çocukluğunun geçtiği evi görmek o atmosferi yaşamak güzeldi. (II) Yıllar önce içini detaylı olarak gezme şansı da bulmuştum. (III) Merdivenlerindeki ince taş işçiliği, mahzenler, evin planı hakiki bir ustanın elinden çıktığını her adımda size anlatıyor. (IV) Orada büyüyen çocuğu mimarbaşı olmaya kadar götürün bir serüvene tanık oluyorsunuz. (V) Bu ziyaretimde dış sütündeki yılan işleminin başının kırılmış olması beni üzdü.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda Almanya yenilmiş ve

ağır koşullar içeren bir antlaşma yapmak zorunda bırakılmıştı. Almanlar 1919'da imzalanan Versailles

Antlaşması'nın haksız maddeler içerdiğini ve yeniden

gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorlardı.

Bu parçada altı çizili sözcüklerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Harput, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'

nün güneyinde yer alır. Harput ve çevresinde hafta içi

yapılan kazı ve araştırmalarında ele geçirilen bilgiler Paleolitik Çağ'a kadar indiğini kanıtlar nitelikte. Yakın

zamanda arkeolojik kazıda ele geçirilen el yazmaları, parşömenler bunu kanıtlayan belgelerdir. İnisiyatif alabilen araştırmalarını derinleştirebilen birçok bilim adamı Harput tarihinin Urartu'lara kadar gittiğini kanıtlayabilir.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. "Türkçede özel ada bağlı saygı kelimeleri, meslek adları ve takma adlar büyük harfle başlar."

Bu kurala göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) Dün, sokakta komşumuz doktor Bilal Uslu Bey'i gördüm.
B) Öğretmen Ayşe Hanım doktora gidecekmış.
C) Sınıfımızdaki iki Ali'den büyük olanı iyi bir sporcudur.
D) Sıtkı Bey beni küçük kardeşi Orhan'la tanıştırdı.
E) Nusret amcamın mühendis olan oğlu Muzaffer, bu sokakta oturuyor.

BÖLÜM NOKTALAMA İŞARETLERİ

NOKTALAMA İŞARETLERİ

NOKTALAMA İŞARETLERİ - 1

Nokta (.): Tamamlanmış cümlelerin ve kısaltmaların sonuna konur.

- ➔ Sayılardan sonra sıra bildirmek için konur.
- ➔ Tarih ve saati gösteren sayıların arasına konur.
- ➔ Dört ve dörtten çok rakamlı sayılar sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve araya nokta konur.
- ➔ Arka arkaya sıralandıkları için virgülle veya çizgiyle ayrılan rakamların en sonuncusundan sonra konur.

Virgül (,): Art arda sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.

- ➔ Sıralı cümlelerin arasına konur.
- ➔ Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşen özneyi belirtmek için kullanılır.
- ➔ Cümle içinde ara sözleri ve ara cümleleri ayırmak için kullanılır.
- ➔ Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerden sonra konur.
- ➔ Edebi eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur.
- ➔ Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret veya onay bildiren kelimelerden (evet, tamam, peki vb.) sonra konur.

Not: Bağlaçlardan, zarf-fiil eki ve şart eki almış kelimelerden sonra ve ikilemelerin arasında virgül kullanılmaz.

Noktalı Virgül (;): Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür ve takımları birbirinden ayırmak için kullanılır.

- ➔ Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılır.
- ➔ İki den fazla eş görevli ögeler arasında virgül bulunan cümlelerde öznenin sonra konabilir.

İki Nokta (:): Kendisiyle ilgili örnek verilecek, açıklama yapacak cümlelerin sonuna konur.

- ➔ Karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişiyi belirten sözcüklerden sonra konur.
- ➔ Edebi eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur.

Üç Nokta (...): Tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur.

- ➔ Kaba sayılan, açıkça yazılmak istenmeyen kelime veya bölümlerin yerine konur.
- ➔ Alıntılarda alınmayan kelime ve bölümlerin yerine konur.
- ➔ Sözün bir yerde kesilip geri kalanının okuyucunun hayal gücüne bırakıldığı durumlarda kullanılır.

Not: Üç nokta yerine iki veya daha fazla nokta kullanılmaz.

Uzun Çizgi (—): Satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır. Konuşmalar tırnak içine alındığında kullanılmaz.

- ➔ Oyunlarda konuşanın adından sonra konulabilir.

1. Duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlelerin yapısını ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirtmek üzere noktalama işaretleri kullanılır.

Aşağıdakilerin hangisinde virgül (,) bu cümledeki işleviyle kullanılmamıştır?

- A) Domates yetiştirmek, biber hasadı yapmak, maydanoz toplamak istiyorum.
- B) Egzoz gazı solumanın, kalabalıkta kaybolmanın, saatlerini vagonlarda geçirmenin çekici olan hangi tarafı olabilir ki?
- C) Yeşilin verdiği huzur, ormanın sunduğu dinginlik, doğanın armağanı mutluluğun üzerinde ne var?
- D) Doğanın bir parçası olmak, insanoğlunun yapısına aykırı davranmamak demektir.
- E) Balık tutmaya, kır gezisine, karavanlı hayata, çimenlere uzanmaya zaafim var.

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktanın kullanımı yanlıştır?**

- A) Üniversitede Arş. Gör. olarak çalışmaya başladı.
- B) Bu yıl Türkiye Cumhuriyetimiz'in 93. yılını kutladık.
- C) Kalkınma projesi olan D.A.P kapsamına yeni iller eklendi.
- D) Yazarın İng. çevirileri beğenilirse Fr. çeviriler de yapacakmış.
- E) 28.07.1960 tarihinde İzmir'de dünyaya gelmiştir.

3. Mavi bir floresan ışığının (I) yaldızlı (II) bir örtü gibi dökülüp yayıldığı ellerime, tırnaklarıma (III) döşemelere bakıyorum. Bakıyor ve şehre koşuyorum (IV) sıcak, mavi, müzikli, cam bir fanusun içinde (V)

Parçadaki numaralanmış yerlerden hangisine herhangi bir noktalama işareti koymaya gerek yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

BÖLÜM

EKLER - SÖZCÜKTE YAPI

EKLER

SÖZCÜKTE YAPI

KÖK

Kelimenin bütün ekleri çıkartıldıktan sonra kalan anlamlı bölümüdür.

İsim Kökü

Varlıkların adı olan köklerdir.

Fiil Kökü

İş, oluş, kılış veya hareket bildiren köklerdir.

EKLER

Sözcüklerin kök ve gövdelerine gelerek onların anlamlarını değiştiren veya cümle içindeki görevlerini belirleyen ses ve ses gruplarıdır.

Yapım Ekleri: Eklendiği sözcüklerin anlamını bazen de türünü değiştiren eklerdir.

- » İsimden isim yapan
- » İsimden fiil yapan
- » Fiilden fiil yapan
- » Fiilden isim yapan

Çekim Ekleri: Eklendikleri sözcüklerin anlamını değiştirmeyip cümledeki görevlerini belirleyen eklerdir.

İsim Çekim Ekleri

- Hâl Ekleri:** Yalın hâli, belirtme hâli [-ı/-i/-u/-ü], yönelme hâli [-a/-e], bulunma hâli [-da/-de/-ta/-te], ayrılma hâli [-dan/-den/-tan/-ten]
- Çokluk eki** [-lar/-ler]
- İlgi eki** [-ın/-in/-un/-ün/-im]
- İyelik eki** [-m/-n/-i/-miz/-niz/-ları]
- Eşitlik eki** [-ca/-ce/-ça/-çe]
- Vasıta eki** [-la/-le]
- Soru eki** [mi]
- Ek eylem** [-di/-miş/-sa/-dir]

Fiil Çekim Ekleri

- Şahıs ekleri** [-m/-n/-k/-nız/-lar]
- Kip Ekleri:**
 - Haber Kipleri:** Duyulan geçmiş zaman [-miş], görülen geçmiş zaman [-di], şimdiki zaman [-yor/-makta], gelecek zaman [-ecek], geniş zaman [-r/-ar],
 - Dilek Kipleri:** Gereklilik kipi [-meli], şart kipi [-sa], istek kipi [-a], emir kipi
- Soru eki** [mi]
- Olumsuzluk eki** [-ma/-maz]
- Ek fiil** [-di/-miş/-sa/-dır]

SÖZCÜKTE YAPI

Basit Sözcükler: Yapım eki almamış, kök hâlinde bulunan veya sadece çekim alan sözcüklerdir.

Türemiş Sözcükler: Yapım eki almış sözcüklerdir.

Birleşik Sözcükler: İki sözcüğün birleşmesiyle oluşan sözcüklerdir.

Birleşik Ad: Ad, sıfat ve fiil gibi farklı türden sözcüklerin bir araya gelmesiyle oluşan adlardır.

Birleşik Fiiller:

1. Kurallı Birleşik Fiiller:

- Yeterlik fiili [-ebil-]
- Tezlik fiili [-iver-]
- Sürerlik fiili [-ekal-, -edur-, -egel-]
- Yaklaşma fiili [-eyaz-]

2. Yardımcı Fiillerle Kurulan Birleşik Fiiller [et-, ol-, kıl-, eyle-]

3. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller:

- Deyimler
- Ad + fiilden oluşan anlamca birleşik fiil [başvur-, varsay- öngör-]

EKLER

Kök: Sözcüğün aldığı eklerden ayrıldıktan sonra geriye kalan anlamlı en küçük birimine denir. Varlıkları ve kavramları karşılayanlarına isim kökü; iş, oluş ve hareket bildirenlere de fiil kökü denir. [söz (isim kökü), gel- (fiil kökü)...]

Ekler: Türkçede kelime türetmek veya farklı anlam ilgileri ile kelimeleri birbirine bağlamak için, sözcük kök veya gövdelerinin sonuna eklenen ses ya da seslere ek denir. İkiye ayrılır:

Çekim Ekleri: Eklendiği kelimenin anlamını değiştirmeyen, farklı anlam ilgileriyle kelimeleri birbirine bağlayan, kelimenin cümle veya kelime grubu içinde görev almasını sağlayan eklerdir. Çekim ekleri, eklendiği kelimenin türüne göre iki grupta toplanır:

İsim Çekim Ekleri: Çokluk eki (-ler), iyelik ekleri (-m, -n, -ı, -mız, -nız, -ları), hâl ekleri (-i, -e, -de, -den), vasıta eki (-le), eşitlik eki (-çe), ilgi eki (-in)

Fiil Çekim Ekleri: Kip ekleri (haber kipleri, dilek kipleri), şahıs ekleri (-m, -n, -, -z, -nız, -lar)

Yapım Ekleri: Eklendiği sözcüğün anlamını değiştirerek yeni sözcükler türeten eklerdir. Eklendikleri sözcükleri "gövde"ye dönüştürür. **İsimden isim yapan ekler** (-lık, -cı, -sız, -lı, -daş, -er, -cil...), **isimden fiil yapan ekler** (-la, -al, -ı, -e, -ik...), **fiilden fiil yapan ekler** (-n, -ş, -r, -t, -ma...) ve **fiilden isim yapan ekler** (-ım, -ık, -ak, -ın, -gı, -gen, -ç, -t, -aç, -men...) olmak üzere dört başlık altında ele alınır.

1. Bizim savaşıcı ihtiyarlamıştı. Avurtları çökük, göz kapakları sarkık, saçı sakalı apaktı.
- I II
III IV V

Yukarıdaki cümlede numaralandırılmış sözcüklerden hangisi hem yapım hem de çekim eki almıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Her değersiz adam, durmadan eleştirir. Durmadan yakınır. Durmadan suçlar. Ben diyaloğa geçtiğim hiç kimsenin kusurundan, kötülüğünden bahsetmedim. Herkesin iyi tarafları vardır. Ben hep o iyi tarafları anlattım. Benim başarımlarımın en önemli sırrı budur.
- I II
III IV
V

Bu parçada numaralandırılmış sözcükler ve aldıkları eklerin işlevleriyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcük yapım eki almış bir sıfattır.
B) II. sözcük çekim eki almış bir fiildir.
C) III. sözcük iyelik ve ayrılma hâl eklerini almış bir addır.
D) IV. sözcük çekim eki almış birleşik eylemdir.
E) V. sözcük hâl eki almış bir addır.

3. İsmi ilgi hâl eki "-in (tamlayan eki)", genelde isimleri isimlere bağlayarak tamlama kurmaya yarar. Bunun yanında ismi fiile ve edata da bağlar.

Verilen bu bilgiye göre;

- I. Bu bukete sizin için hazırladım.
II. Babamın kırgınlığı çabuk geçer.
III. Koridordan yemeğin kokusunu duydum.

cümlelerinden hangilerinde tamlayan ekinin işlevi diğerlerinden farklıdır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

4. Gurbetçileri karşılamak için sınır kapısına gittik. Kafile sabaha gelir demişlerdi. Gün boyu bekledik ama hava kararana kadar gelmediler. Açtık, biz de lokantaya gittik. Bir tabak yemeği kaç yedik biliyor musun?
- I II
III IV
V

Bu parçada numaralanmış sözcükler yönelme ekinin cümleye kattığı anlamlar bakımından ikiye ayrılan gruplara ayrılırsa hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

BÖLÜM

SÖZCÜK TÜRLERİ (İSİM SOYLU SÖZCÜKLER)

İSİM (AD)

İSİM TAMLAMALARI

SIFAT (ÖN AD)

ZAMİR (ADIL)

ZARF (BELİRTEÇ)

EDAT - BAĞLAÇ - ÜNLEM

İSİM (AD)

Varlıklara Verilişlerine Göre İsimler

Cins Ad: Aynı türden varlıkları karşılayan sözcüklerdir.

Özel Ad: Benzeri olmayan varlıkları karşılayan sözcüklerdir.

Varlıkların Oluşlarına Göre İsimler

Somut Ad: Beş duyuyla algılanan varlıkların isimleridir.

Soyut Ad: Beş duyuyla algılanamayan; akıl, sezgi yoluyla varlıkları kabul edilen kavramların isimleridir.

Varlıkların Sayılarına Göre İsimler

Tekil Ad: Sayıca bir varlığı karşılayan isimlerdir.

Çoğul Ad: "-lar/-ler" eki alarak aynı türden birden fazla varlığı karşılayan isimlerdir.

Topluluk Adı: Çoğul eki almayıp çoğul anlamı olan isimlerdir.

İsim Tamlamaları

Belirtili İsim Tamlaması: Tamlayanın ilgi eki, tamlananın iyelik eki aldığı isim tamlamalarıdır. [Neyin, kimin?]

Belirtsiz İsim Tamlaması: Sadece tamlananın iyelik eki aldığı isim tamlamalarıdır. [Ne?]

Zincirleme İsim Tamlaması: En az iki isim tamlamasının oluşturduğu isim tamlamalarıdır.

ZARF (BELİRTEÇ)

Durum Zarfı: Eylemleri ve eylemsileri durum yönünden belirtir. [Nasıl?]

Zaman Zarfı: Eylem ve eylemsileri zaman yönünden belirtir. [Ne zaman?]

Miktar Zarfı: Eylemi, eylemsiyi, sıfatı, adlaşmış sıfatı ya da başka bir zarfın anlamını miktar bakımından tamamlar. [Ne kadar?]

Yer-Yön Zarfı: Eylem ve eylemsileri yer ve yön ilgisıyla tamamlar. [Nere?]

Soru Zarfı: Eylemleri soru yoluyla belirtir. [Nasıl, ne zaman, ne kadar, neden, niçin, niye, ne [niçin anlamında]?]

SIFAT (ÖN AD)

Niteleme Sıfatları

Adları renk, durum, biçim açısından tamamlar.

Ada sorulan "nasıl" sorusuna yanıt verir.

Unvan sıfatı; kişilerin makam, meslek, statü ve rütbelerini bildirir.

Belirtme Sıfatları

İşaret Sıfatı: Adları işaret yoluyla belirtir. [Hangi?]

Sayı Sıfatı: Adları sayı yoluyla belirtir.

1. Asıl Sayı Sıfatı: Tam sayı bildirir [Kaç?]

2. Sıra Sayı Sıfatı: -ıncı/-inci/-uncu/-üncü eklerini alır. [Kaçıncı?]

3. Üleştirme Sayı Sıfatı: -ar/-er/-şar/-şer eklerini alır. [Kaçar?]

4. Kesir Sayı Sıfatı: Kesirli olarak adları belirtir. [Kaçta kaç, ne kadar?]

Sıfat Tamlaması

Sıfatların, adların önüne gelmesiyle oluşan söz öbekleridir.

ZAMİR (ADIL)

Kişî Zamirleri: İnsan adlarının yerini tutar.

Dönüşlülük Zamiri: "Kendi" sözcüğüdür ve kişî zamiriyle kullanıldığında pekiştirme anlamı katar.

İşaret Zamiri: Adların yerini işaret yoluyla tutar.

Belgisiz Zamir: Adların yerini belirsizlik yönüyle tutar.

Soru Zamiri: Adların yerini soru yoluyla tutar.

Ek Hâlindeki Zamirler

İlgi Zamiri: Bir adın yerini tutan "-ki" eki ilgi zamiridir ve tamlayan ekinden [-ın/-in/-ım] sonra gelir.

İyelik Zamiri: Aitlik anlamı katan tamlanan ekleridir. [-m/-n/-ı/-mız/-nız/-ları]

EDAT - BAĞLAÇ - ÜNLEM

Edat: Cümleye çeşitli anlamlar katan sözcüklerdir.

Bağlaç: Cümleleri bağlayan sözcüklerdir.

Ünlem: Cümlede duyguları anlatan veya durumları bildiren sözcüklerdir.

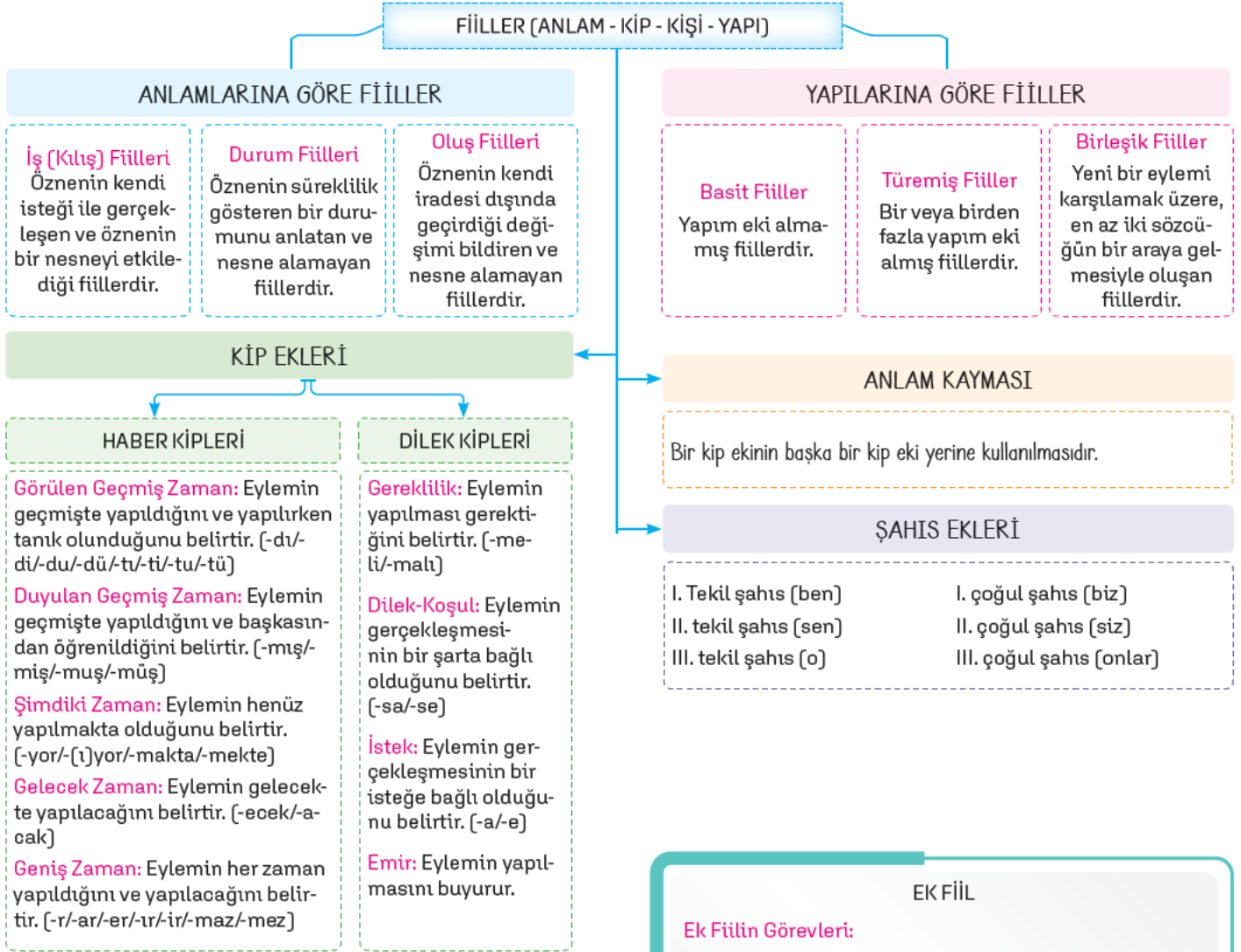
BÖLÜM

FİLLER - EK FİİL - FİİLİMSİ

FİLLER (ANLAM - KİP - KİŞİ - YAPI)

EK FİİL

FİİLİMSİ (EYLEMSİ)

FİİLİMSİ (EYLEMSİ)

İsim-Fiil: Eylem kök ve gövdelerine “-ma/-ış/-mak” ekleri getirilerek yapıtlar ve ad olarak kullanılırlar.

Sıfat-Fiil: Eylem anlamını yitirmeden cümlede sıfat görevinde olan ve “-an/-ası/-mez/-ar/-dik/-ecek/-miş” ekleriyle yapılan sözcüklerdir.

Zarf-Fiil: Eylem anlamını yitirmeden cümlede her zaman zarf görevinde kullanılan ve “-ip/-arak/-madan/-maksızın/-dıkça/-ince/-eli/-ken/-a ...-a/-r ...-mez/-asıya/-casına” sözcüklerdir.

EK FİİL

Ek Fiilin Görevleri:

Basit çekimli eylemleri birleşik çekimli yapar.

Ad soylu sözcükleri yüklem yapar.

Ek eylemin -di’li geçmiş zamanı (idi):

Ek eylemin -miş’li geçmiş zamanı (imiş):

Ek eylemin şart çekimi (ise):

Ek eylemin geniş zaman çekimi [-dır]:

Ek eylemin geniş zaman çekiminde 3. tekil kişi eki “-dir” düşebilir.

Ek Fiilin Olumsuzu:

Eylemlerde “-ma/-me” eki işin gerçekleşmediği anlamını katar.

Adlara gelen ek eylemin olumsuzu “değil” sözcüğüdür.

FİİLLER (ANLAM - KİP - KİŞİ - YAPI)

- ➔ Bir iş, oluş, hareket, durum bildiren, kişi ve zaman kavramı taşıyan kelime türlerine **fiil (eylem)** denir.
- ➔ Fiiller anlamlarına göre iş (kılış), durum ve oluş fiili olmak üzere üçe ayrılır.
- ➔ Nesne alabilen fiillere **iş (kılış)**, nesne alamayan fiillere **durum** ve zaman içinde kendiliğinden gerçekleşen değişiklikleri anlatan fiillere de **oluş** fiilleri denir.
- ➔ taşı(mak) → kılış, uyu(mak) → durum, büyü(mek) → oluş
- ➔ Fiillerin bir işi, oluşu, hareketi anlam ve zaman bakımından belirtmesine **kip** denir. Kip ekleri iki başlıkta ele alınır:

Haber (Bildirme) Kipleri: Görülen geçmiş zaman (-dı/-di), duyulan geçmiş zaman (-mış/-miş), şimdiki zaman (-yor, -makta), gelecek zaman (-acak/-ecek), geniş zaman (-r/-ar/-er)

Dilek (Tasarlama) Kipleri: Gereklilik kipi (-malı/-meli), dilek-şart kipi (-sa/-se), istek kipi (-a/-e), emir kipi (eki yok).

- ➔ Bir kip ekinin kendi anlamının, zamanının, dileğinin dışına çıkarak başka bir kip ekini kastedecek şekilde kullanılmasına fiil kiplerinde **anlam kayması** denir. (O yarın geliyor.)
- ➔ Eylemin kim ya da kimler tarafından gerçekleştirildiğini ifade eden ekler **kişi (şahıs) ekleri** denir. Tekil ve çoğul kişiler olmak üzere fiiller altı şahsa göre çekimlenir.
- ➔ Kip ve şahıs eklerini almış fiillere **çekimli fiil** denir.
- ➔ Fiillere "-ma/-me" olumsuzluk eki eklenerek fiiller olumsuz hâle getirilir. (koşmayacaksınız)
- ➔ **Fiiller yapılarına göre** basit, türemiş ve birleşik (yardımcı fiille yapılan birleşik fiiller, kurallı birleşik fiiller, anlamca kaynaşmış birleşik fiiller) olmak üzere üç başlıkta ele alınır.

1. Her fiil kipinin anlamı bellidir. Ama bazen fiil kipleri kendi anlamının dışında kullanılır. Kip bu durumlarda başka bir kipin anlamını verir. Buna anlam kayması denir.

Bu parçaya göre;

- Saat altıda dükkânlar kapanmış olacak.
- Yılbaşında kırk yaşına girmiş olacak.
- Bu vakitte beni arayan Ayşe olacak.

cümlelerinden hangilerinde bu tür bir durumun örneği vardır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

2. (I) Deden ilaçlarını yanına aldı. (II) Sen vakitlice uyuymasını gözet mutlaka. (III) Ne zaman uyuyup ne zaman uyanacağını ayarlayamıyor. (IV) Bir yaştan sonra insanoğlu çocuklaşıyor. (V) Hepimizin başına gelecek şeyden söz ediyorum.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde haber kiplerinden biriyle çekimlenmiş bir fiil kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdakilerin hangisinde gereklilik kipiyle çekimlenmiş bir fiil vardır?**

- A) Başını bir gayeye satmış kahraman gibi
Etinle, kemiğinle, sokakların malısın
- B) Dünyada taşınacak bir kuru başınız var
Onu da hangi diyar olsa götürürsünüz
- C) Ne kaldırımlar kadar seni anlayan olur
Ne senin anladığın kadar, kaldırımları
- D) Kurulup şiltesine bir tahtirevan gibi
Sonsuz mesafelerin üstünden aşmalısın
- E) Yağız atlı süvari, koştur, atını, koştur
Sonunda kabre çıkar bu yolun kıvrımları

4. (I) Gördünüz mü, dün dibi yaşanmış eski bir karenin bana neler ettiğini? (II) Alıp nerelere götürdü, nerelere sürükledi. (III) Ne zaman, soluk fotoğraflar arasında zamanı yakalamaya çalışsam vaktin nasıl geçtiğini anlamam. (IV) Her seferinde karelerden birinin ilgi oltasına hem de gönüllüce takılıveririm. (V) İhtiyar Balıkçı gibi, çek Allah çek, git Allah git...

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde dilek kiplerinden biriyle çekimlenmiş birden çok fiil vardır?

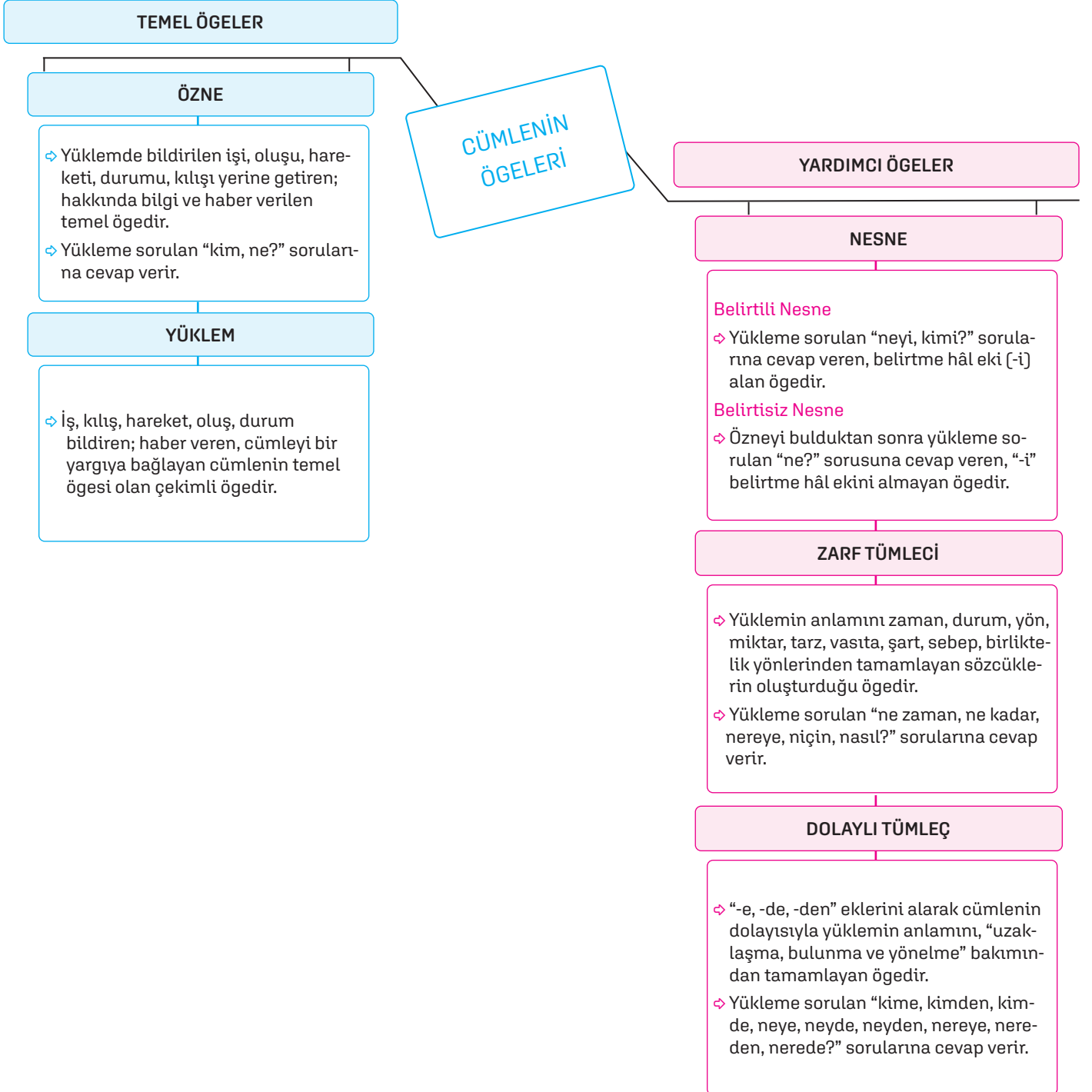
- A) I B) II C) III D) IV E) V

BÖLÜM CÜMLENİN ÖGELERİ

TEMEL ÖGELER

YARDIMCI ÖGELER

CÜMLENİN ÖGELERİ

- ➔ Sözcük ve sözcük gruplarının cümlede üstlendiği görevlere öge denir.
- ➔ Cümlede öge olarak herhangi bir görevi olmayan, yükleme sorulan sorulara yanıt vermeyen unsurlara **cümle dışı unsur** denir.

Temel Ögeler:

Yüklem: İş, oluş, hareket bildiren; cümleyi bir yargıya bağlayan çekimli ögedir. Çekimli bir ad ya da isim olabilir.

- » Onsuz tiyatro sahnesine çıkmak istemiyorduk.

Özne: Yüklem bildirdiği iş, oluş ve hareketi yapan ya da işten etkilenen ögedir. Yükleme sorulan "Kim?" ve "Ne?" soruları ile bulunur. Yapılan işten etkilenen özneye sözde özne denir.

- » Hanife Bacı tüm mühimmatın yerini öğrenmişti.

Yardımcı Ögeler:

Nesne: Öznenin yaptığı işten etkilenen ögedir. Yükleme sorulan "Ne?, Neyi?, Kimi?" sorularına verilen cevap, cümle nesnesidir.

- ➔ Ek alıp almama durumuna göre ikiye ayrılır: belirtili nesne, belirtisiz nesne.

Zarf Tümleci (Zarf Tamlayıcısı): Yüklemi; durum, miktar, zaman, yer-yön ve sebep gibi yönlerden tamamlayan ögedir. Yükleme sorulan "Ne zaman?, Nasıl?, Neden?, Niçin?, Kimle?" gibi sorulara cevap verir.

Dolaylı Tümleç (Yer Tamlayıcısı): İşin, yargının gerçekleştiği yeri, yönü ve kişiyi belirten ögedir. "Neye?, Nerede?, Kime?, Kimden?" gibi sorulara cevap verir.

- » Akşam tamirhanede televizyonu tamir etti. (Özne → o) zarf t. dolaylı t. belirtili nesne yüklem

1. (I) Altıparmak mevkiine ulaştığımızda yorgun arkadaşlar bitkin bedenlerini hemen çimenliğe uzattılar. (II) Sonrasında yemek hazırlığına giriştiler. (III) Çantalarından güneşte yeterince ısınmış nevaleler çıktı, sofralara dizildi. (IV) Yemek sonu her zaman suya duyulan özlem zamanıdır. (V) Soğuk su yılgın bakışları canlandırdı.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde özne, sıfat tamlamasından oluşmamıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisi sadece temel ögelerden oluşmuştur?

- A) Kuşlar gibi uçmayı, balıklar gibi yüzmeyi öğrendik, ancak kardeşçe yaşamayı unuttuk.
B) Her insan kendi görüş alanının sınırlarını, dünyanın sınırları olarak algılar.
C) Hak birilerinin size vereceği bir şey değil, hiç kimse-nin sizden alamadığı bir şeydir.
D) İnsan hayal ettiği müddetçe yaşar.
E) Silgi kullanmadan resim çizme sanatına hayat denmektedir.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zamir özne görevinde kullanılmıştır?

- A) Bunlar çocuksu, saf halktan birinin duygularıdır.
B) İspanyol meslektaşısı, ondan üç asır önce yaşamıştı.
C) Sonunda, onu bir kez daha denemeye karar vermişti.
D) Bu paranın hatırı için ona yapmadığını bırakmıyordu.
E) Kardeşim, o gün bu konudan sana da söz etmişti.

4. Aşağıdakilerin hangisinde özne sadece isim tamlamasından oluşmuştur?

- A) Kuruyan yaprakların hepsi bir rüzgârda döküldü.
B) Bahçe çiti üstünde bekleyen kediler miyavlayarak kaçıştılar.
C) Yeni dairemizde boya kokusundan kimse rahat uyuyamadı.
D) Sokak lambasının ışığı hava bulutlardan kararınca bile yanıyor.
E) Komşu gezmesine giden annem akşama doğru eve döndü.

13.

BÖLÜM FİLDE ÇATI

ÖZNE - YÜKLEM İLİŞKİSİNE GÖRE

NESNE - YÜKLEM İLİŞKİSİNE GÖRE

ÖZNE-YÜKLEM İLİŞKİSİNE GÖRE

➔ Türkçede fiillerin, cümlede aldıkları özneye ve nesne alıp almamalarına göre gösterdikleri özelliğe çatı denir.

Not: Çatı özelliği fiillerde aranır, isim cümlelerinde çatı özelliği aranmaz.

Özne-Yüklem İlişkisine Göre: Fiiller özne-yüklem ilişkisine göre etken, edilgen, dönüşlü ve işteş olmak üzere dört başlıkta ele alınır.

Etken Fiiller: Cümlede öznenin belli olduğu fiillerdir.

» Oya okulun bahçesinden ayrılmak istemiyordu. (Özne: Oya)

Not: Etken fiillerin kullanıldığı cümlelerde özne, gerçek özne ve gizli öznedir.

Edilgen Fiiller: "Başkası tarafından yapıma" anlamı olan ve eylemi "-n" veya "-l" ekleriyle türetilen cümleler edilgen çatılıdır. Özne, sözde öznedir.

» Ofisin tüm camları silindi. (Silen belli değil)

Dönüşlü Fiiller: Özne hem yüklemde bildirilen işi yapar hem de yaptığı işten etkilenir. Dönüşlü fiiller "-n" veya "-l" ekleriyle oluşturulur. Kendi kendine yapma anlamı taşır.

» Çocuk yaptıklarından dolayı üzülüyordu.

İşteş Fiiller: Yüklem bildirdiği işin, birden fazla kişi ya da varlık tarafından gerçekleştirildiği fiillerdir. "-ş" ekini alır. Eylemin karşılıklı ya da birlikte yapıma anlamı vardır.

» Onunla kitabın dil ve anlatımını tartıştık. (Karşılıklı)

1. "Yangın çok geçmeden söndürülmüştü." cümlesindeki özne-yüklem ilişkisi aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) O acılı haberi duyunca çok üzülmüştü.
- B) Kütüphanemize bin adet kitap bağışı yapıldı.
- C) Çocuk, yatağından kalkarak annesine sıkı sıkı sarılmıştı.
- D) Ahmet Refik, yokuşun başına doğru yorulmuştu.
- E) Onların bağırırlarını duydukça sinirleri iyice gerilmişti.

2. (I) Sitemizdeki deneyimlerinizi kişiselleştirmek ve geliştirmek için çerezleri kullanıyoruz. (II) Çerezler, Avrupa Birliği yönetmelikleri uyarınca uyulması gereken kurallar çerçevesinde belirlenmiştir. (III) Çerez Onay Aracı'mız hakkında daha fazla bilgi edinmek veya kişisel tercihlerinizi yönetmek için "Veri ve Çerez Politikası"nı ziyaret edebilirsiniz. (IV) Sitemizi kullanarak çerezleri kullanmamızı kabul edersiniz. (V) Kabul ettiğiniz şartlardan geri dönme hakkınız her zaman vardır.

Bu parçadaki cümlelerin hangisinde yüklem çatısından söz edilemez?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

3. (I) Ara ara akla gelip ezberden tekrar edilen cümleler biliyoruz. (II) Bunlar çoğunlukla kitaplardan, şiirlerden aklımıza düşer. (III) Sanki birileri tarafından sezdirmeden dilimize yapııştırılmıştır. (IV) Bilinçsizce tekrar ettiğimizi fark ederiz. (V) Ne zamandır tekrar ettiğimizi de bilmeziz.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde yüklem edilgen çatılıdır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem, özne-yüklem ilişkisine göre diğerlerinden farklıdır?

- A) Gerçeği söylemezsek, onların yalanlarına inanacaklar.
- B) Sizi satrançtaki oyun dışı edilmiş taşlar gibi görüyorum.
- C) İnsanların değişmesinden nefret ediyorum.
- D) İç depremlerimizden masanın altına saklanıyoruz.
- E) Daha sonra bir kez de tiyatro da karşılaşıyoruz.

BÖLÜM CÜMLE TÜRLERİ

YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER

YÜKLEMİN YERİNE GÖRE CÜMLELER

ANLAMINA GÖRE CÜMLELER

YAPISINA GÖRE CÜMLELER

YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER

İsim Cümlesi

Yüklemi ek eylemle çekimlenmiş bir isimden oluşan cümlelerdir.

Fiil Cümlesi

Yüklemi çekimli bir fiil olan cümlelerdir.

ANLAMINA GÖRE CÜMLELER

Olumlu Cümle

Eylemin yapıldığını ve yargının gerçekleştiğini bildiren cümledir.

Olumsuz Cümle

Eylemin yapılmadığını ve yargının gerçekleşmediğini bildiren cümledir.

Soru Cümlesi

Bir duyguyu, düşüncüyü soru yoluyla anlatan veya soru yoluyla bilgi alan cümledir.

Ünlem Cümlesi

Bir duyguyu dile getiren cümledir.

YÜKLEMİN YERİNE GÖRE CÜMLELER

Kurallı Cümle

Yüklemi sonda bulunan cümlelerdir.

Devrik Cümle

Yüklemi sonda bulunmayan cümlelerdir.

Eksilteli Cümle

Yüklemi bulunmayan cümlelerdir.

YAPISINA GÖRE CÜMLELER

Basit Cümle

Tek yargı bildiren cümlelerdir.

Birleşik Cümle

Bir temel cümle ile onun anlamını tamamlayan en az bir yan cümlecikten oluşan cümlelerdir.

Sıralı Cümle

Birden fazla cümlenin birbirine virgül veya noktalı virgül ile bağlanmasıyla oluşan cümledir.

Bağlı Cümle:

Aralarındaki ilgi nedeniyle birbirine bağlaçlarla bağlanan cümledir.

C
Ü
M
L
E
T
Ü
R
L
E
R
İ

CÜMLE TÜRLERİ - 1

Yüklem Türüne Göre Cümleler: Yüklemi isim ya da isim soylu olan cümlelere **isim cümlesi**, yüklemi çekimli fiil olan cümlelere de **fiil cümlesi** denir.

- » Sizinle belli düzeyde bir hukukumuz vardı. (isim cümlesi)
- » Şeyhin evine onu ziyarete gitmişler. (fiil cümlesi)

Yüklem Yerine Göre Cümleler: Yüklemi cümle- nin sonunda olan cümlelere **kurallı cümle**, yüklemi cümle- nin başında veya ortasında olan cümlelere de **devrik cümle** denir.

- » Hayatının en güzel günlerini yaşıyordu. (kurallı cümle)
- » Elbet bir gün görürecektik onunla. (devrik cümle)
- » Karardı her yer, tüm aydınlıklar. (devrik cümle)

Not: Yüklemi söylenmeyen, okuyan tarafından tamamlanması istenen cümlelere **eksiltili cümle** denir.

- » Yurt gezile gezile, evlat seville seville...

Antamına Göre Cümleler: İşin, oluşun, eylemin yapıldığını veya yapılacağını; bahsedilen kavram ya da durumun var olduğunu ifade eden cümlelere **olumlu cümle** denir.

- » Öğretmeni çok güzel ders anlatıyor.
- » İşin, oluşun yapılmadığını ya da bahsedilen kavramın veya durumun var olmadığını bildiren ifadelere **olumsuz cümle** denir.
- » Yarınki toplantıya hiç kimse katılmayacak.

Not: Bazı cümleler yapıca olumlu, anlamca olumsuz ya da yapıca olumsuz, anlamca olumlu olabilir.

- » Soru eki veya soru sözcüğü bulunan ve soru anlamı taşıyan cümlelere **soru cümlesi** denir.
- » Kiev'deki zirvede hangi liderler olacak?
- » Sevinç, hüzün, korku gibi duyguları veya hitap ya da seslenmeleri ifade eden cümlelere **ünlem cümlesi** denir.
- » Ah zavallı çocuk, nasıl da ağlıyordu!

1.

- I. Kendine bir kahve alabilirsin.
- II. Keten giysiler her zaman ütü sorunu yaşatır.
- III. Gümüşün oksitlenmesi tüm albeniyi kaçırır.
- IV. Ürün iadesinde hiçbir aksaklık yaşanmaz.
- V. Huzurla kitap okuyacağımız bir park yok.

Yukarıdaki cümlelerin hangileri anlamına göre diğerlerinden farklıdır?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

2.

(I) Tahta bavullarımız elimizdeyken trene biniyoruz birkaç arkadaşla. (II) O yıllarda iliklerimize kadar yaşıyoruz yalnızlığı, yoksulluğu. (III) Büyük kentteki bunalımlı, yoksul öğrencilik yıllarından söz ediyorum size. (IV) Derslerden kapabildiklerimizi uygulamaya çalışıyoruz günlük yaşamımıza. (V) Fakat bilgiyi pratiğe dökmek kolay olmuyor.

Bu parçadan numaralandırılmış cümlelerden hangisi öğelerinin dizilişine göre diğerlerinden farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi devrik bir isim cümlesidir?**

- A) Suyu özetleyen bendim bir bardağın içinde.
- B) Taşa sarılan yosun taşı bitiriyordu, anladım.
- C) Parmaklar dile dönüştü ellerinde dilsizlerin.
- D) Balkon demirleri de iyice incelmış bu sıralar.
- E) Gömleğimden birkaç düğme açıp bekledim.

4.

- I. Sen bu haldeyken ben nasıl tatile giderim
- II. Uçak biletlerini ertelettiniz mi
- III. Yaz gelince sizde de mi bir kilo sorunu oluyor
- IV. Hafta sonu gezisi için nasıl bir hazırlık yapmalıyız
- V. Güldürme, sen mi kavga edeceksin onunla

Yukarıdaki cümlelerin hangileri soru cümlesi değildir?

- A) I ve II B) I ve V C) II ve III
D) II ve IV E) IV ve V

15.

BÖLÜM ANLATIM BOZUKLUKLARI

ANLAMA DAYALI ANLATIM BOZUKLUKLARI

YAPIYA DAYALI ANLATIM BOZUKLUKLARI

Gereksiz Sözcük Kullanımı

Aynı anlama gelen ek veya sözcüklerin cümlede birlikte kullanılmasıdır.
Cümlede düşüncenin belirtilmesinde belli bir görevi olmayan sözcükler gereksizdir.

Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanımı

Sesçe birbirine yakın sözcüklerin karıştırılmasıdır.
Cümledeki sözcüklerin anlamına dikkat edilmelidir.

Anlamca Çelişen Sözcüklerin Kullanımı

Farklı durum veya duyguları ifade eden sözlerin cümlede birlikte kullanılmasıdır.
Bu da cümlede çelişkili bir ifadenin olmasına neden olur.

Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanımı

Yerinde kullanılmayan sözcüklerin, cümlenin anlamını değiştirmesine veya yanlış anlaşılmasına neden olmasıdır.

Deyimlerin Yanlış Anlamda Kullanılması

Deyimlerin cümlenin anlamına uygun olarak kullanılmamasıdır.

Anlam Belirsizliği

Cümlede kişi ve kuruluş bakımından belirsizliğin ortaya çıkmasıdır.
Cümlede kişilerin yerini tutan zamirlerin kullanılmaması anlam belirsizliğine yol açar.

Mantık ve Sıralama Yanlılığı

Cümledeki anlamın belli bir sırayı takip etmeden oluşturulmasıdır.
Kavramların önem sırasının karıştırılması veya cümlenin mantık açısından yanlış oluşturulmasıdır.

Özne-Yüklem Uyumsuzluğu

Anlam ve ifade bakımından bir cümlede özne ile yüklem arasında tekillik-çoğulluk, olumluluk-olumsuzluk ve kişi bakımından uyumsuzluk olmasıdır.

Çatı Uyuşmazlığı

Cümledeki fiil ve filimsilerin etken ve edilgenlik yönüyle uyuşmamasıdır.

Öge Eksikliği

Sıralı cümlelerde ortak ögenin cümlelerden birine uyumamasıdır.
Cümlede kullanılması gereken bir ögenin bulunmamasıdır.

Noktalama İşaretlerinin Eksikliği

Noktalama işaretlerinin kullanılmaması veya yanlış yerde kullanılması nedeniyle anlamın başka yönlere kaymasıdır. Genellikle virgül eksikliğinden kaynaklanmaktadır.

Bağlaç Yanlışları

Bağlaçlar; olumlu veya olumsuz yargıları birbirine bağladığından yanlış ya da gereksiz bağlaç kullanımı anlatımı bozar.

Tamlama Yanlışları

Tamlayan ile tamlanan arasında uyumsuzlukların olması veya yanlış anlama neden olacak tamlamaların kullanılmasıdır. Genellikle ad ve sıfatların aynı tamlanana bağlanması sonucu oluşur.

Eklerle İlgili Yanlılıklar

Cümlede ekin eksik veya fazla kullanılmasıdır. Cümlede eklerin yanlış kullanılması veya bir sözcüğe yanlış ekin getirilmesidir. "idi, imiş, ise, -dir" ek eylemlerinin gerektiği yerde kullanılmaması anlatım bozukluğuna yol açar. Sıralı cümlelerden birincisi olumlu, ikincisi olumsuz ise birinciye ek eylem eklediğimizde bunu ikinci cümlenin yüklemine bağlamış oluruz.

ANLAMA DAYALI ANLATIM BOZUKLUKLARI

Gereksiz Sözcük Kullanımı: Cümlede aynı anlama gelen ifadelerin birlikte kullanılmasıdır.

» Urfa'da sifirın altında **eksi** on dereceyi gördük.

Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanımı: Anlamca ve yazım olarak birbirine yakın olan sözcüklerin, cümlede birbiriyle karıştırılmasıdır.

» **Grup** vakti manzarası şiir yazdırır insana. (yanlış)
Gurup vakti manzarası şiir yazdırır insana.

Antamca Çelişen Sözcüklerin Kullanımı: Genellikle kesinlik ve olasılık bildiren ifadelerin birlikte kullanılmasıyla oluşan anlatım bozukluğudur. Cümlede çelişki söz konusudur.

» **Sanıyorum** ki bu yıl, **mutlaka** sınavı kazanacak. (yanlış)

Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanımı: Cümlede bulunan sözcüklerden herhangi birinin, olması gereken yerde kullanılmamasıdır.

» Her saatinde günün kahve içilmez ki! (yanlış)
Günün her saatinde kahve içilmez ki! (doğru)

Deyimlerin Yanlış Anlamda Kullanılması: Kalıplaşmış ifadeler olan deyimlerin sözcüklerinin değiştirilmesi ya da sözcüklerinin yerlerinin değiştirilmesidir. Ya da anlamına uygun kullanılmamasıdır.

» Paşanın **bacaklarına kapanarak** af diledi. (yanlış)
Paşanın **ayaklarına kapanarak** af diledi. (doğru)

Antam Belirsizliği: Cümlede anlatılmak istenenin anlaşılmasıdır. Genellikle cümleden iki anlam çıkarılır, bu yüzden anlam belirsizdir.

» **Gözlüğünü** masanın üzerine koydum. (onun gözlüğünü / senin gözlüğünü → anlam belirsiz)

Mantık ve Sıralama Yanlılığı: Cümlede anlatılanların önem sırasına göre sıralanmamasıdır.

» Bırak **bir saati**, **bir hafta** dahi duramam burada. (yanlış)
Bırak **bir haftayı**, **bir saat** bile duramam burada. (doğru)

"Bir hafta" zaman dilimi olarak "bir saat"ten daha geniş bir dönemi ifade ettiğinden cümlede mantık yanlışlığı söz konusudur.

1. Çiftçilerin neredeyse tüm gelirleri yetiştirdikleri ziraata bağlı olduğu için bu bölgede sulama suyu konusunda tartışmalar yaşanabiliyor.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdaki değişikliklerin hangisiyle giderilir?

- A) "neredeyse" sözü cümleden atılarak
B) "yetiştirdikleri" sözü cümleden atılarak
C) "olduğu için" yerine "olduğundan" getirilerek
D) "yaşanabiliyor" yerine "yaşanıyor" getirilerek
E) "suyu" sözü cümleden atılarak

2. Kaplıca turizminin yol açtığı gelirlerin ilçemizin ekonomisine çok büyük bir katkısı olduğunu biliyoruz.

I II III
sine çok büyük bir katkısı olduğunu biliyoruz.
IV V

Bu cümledeki altı çizili sözcük ya da sözcük gruplarından hangisi yanlış kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. (I) Biz neden ekonomik sıkıntı içinde yüzen bir kuşak olduk biliyor musunuz? (II) İki yakamız neden bir araya gelmiyor sizce? (III) Eskiden kullanılmış malzemeler başka bir işte değerlendirilmiş. (IV) Şimdi öyle mi, hep atık çöp. (V) Oysa yeni yeni anlıyoruz ki birçok atık, çöp değildir.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde "bir sözcüğün cümle içinde olması gereken yerde kullanılmamasından ötürü bir anlam kargaşası" oluşmuştur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. (I) Adana'da salaş bir lokantaya eskiden beri giderim. (II) Bu lokantada, patates püresi ezmesiyle yapılan humus adlı yemeği yerim. (III) Humus aslında Orta Doğu'da yaygın bir Arap yemeğidir. (IV) Aslında patatesle değil; haşlanmış nohut, tahin, sirke ve maydanozla yapılır. (V) Sumak ekşisi olmazsa olmazdır bu harika lezzetin.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

- 1 Türkçe öğretmeni, Hakan'dan bir metin yazmasını ister. Bu metni yazdıktan sonra kendisine getirmesini söyler. Hakan aşağıdaki metni yazar ve Türkçe öğretmenine götürür.

Binadan çıkınca deniz havası ve sahile inip yürümeyi istedim. Tam o sırada cam baskülü kırılmış tartıcı çocuğu gördüm. Gözleri nemlenmişti biraz. Hâline üzülüp biraz para verdim. Başkaları da verdiği kısa sürede epeyce para toplandı buğulu gözlü çocuğa.

Türkçe öğretmeni metni okuduktan sonra metinde anlatım bozukluğu olduğunu fark etmiş ancak kendisi metni düzeltmeye gerek Hakan'a birkaç öneride bulunmuştur. Bu önerileri doğrultusunda metnini düzenlerse ödevinden tam not alabileceğini söylemiştir.

Türkçe öğretmeni, Hakan'a şu önerilerde bulunmuştur:

- I. Cümlelerinde herhangi bir ögenin eksik olmamasına dikkat etmelisin.
- II. Tekil-çoğul olma ve kişi bakımından özneye yüklem uyumlu olmasına dikkat etmelisin.
- III. Fiil ve fiilimsileri çatı özelliklerine uygun kullanmalısın.

Hakan, yazdığı metni bu öneriler doğrultusunda değiştirerek aşağıdaki metni yazmıştır.

Binadan çıkınca deniz havası almayı ve sahile inip yürümeyi istedim. Tam o sırada cam baskülü kırılmış tartıcı çocuğu gördüm. Gözleri nemlenmişlerdi biraz. Hâline üzülüp biraz para verdim. Başkaları da verince kısa bir sürede epeyce para toplandı buğulu gözlü çocuğa.

Bu bilgilere göre Hakan, değiştirdiği metinde Türkçe öğretmenin önerilerinden hangilerini uygulamıştır?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

- 2 Aşağıdaki cümlelerde yer alan anlatım bozuklukları bulunup karşılıklarına yazıldıktan sonra, anlatım bozukluğu olmayan cümlelerin başındaki harfler sırasıyla yazılarak bir şifre elde edilecektir.

- ◆ Yüklem eksikliği
- ◆ Çatı uyumsuzluğu
- ◆ Yanlış bağlaç kullanımı
- ◆ Tamlama yanlışlığı
- ◆ Özne-yüklem uyumsuzluğu
- ◆ Nesne eksikliği
- ◆ Yer tamlayıcısı eksikliği

Harf	Cümle	Anlatım Bozukluğunun Sebebi
K	Yarınki programda ekonomik ve sağlık faaliyetleri ile ilgili konuşma yapılacak.	
A	Ailesinden yıllarca ayrı kalmış, çok özlemişti.	
L	Okula gidemedi fakat hastalığından dolayı dinlenmesi gerekiyordu.	
V	Yazın o sıcak günlerinde evimizin kenarındaki nehirde serinlendik.	
S	Okulun ilk gününde hazırlıklar yapıp okula hazır hâle geldiler.	
E	Kedi, kasabın attığı et parçalarını iştahla yiyordu.	
M	Son dönemde popüler olan tabletler, öğrencilere pek çok kolaylık sağlıyorlar.	
F	Sen ve Aykut, bugünkü bilgi yarışmasına katılmamışsınız.	
T	Arkadaşını her zaman arar, elinden geldiğince yardımcı olurdu.	
A	Sadık, eşini ikna etmek için elinden geleni yaptı.	
I	Mercimek çorbasını çok, şehriye çorbasını hiç sevmezdim.	

Buna göre şifre aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) SEFA B) VEFA C) AFAT D) SEMA E) VAKA

ASPIRİN PLUS+ SERİSİ

TYT-AYT KİTAPLARI

- ✔ TYT Kitapları
- ✔ AYT Kitapları
- ✔ Türkiye Geneli Deneme Sınavları

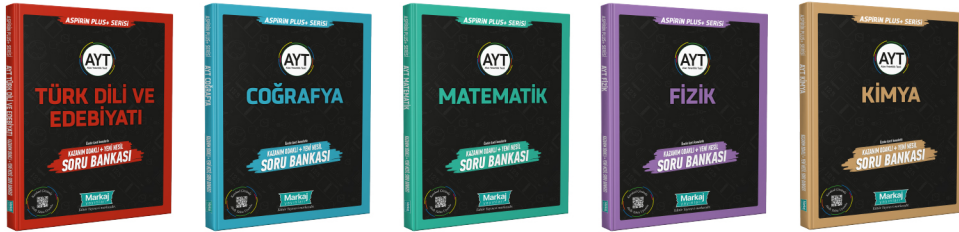

- ✔ Beceri Temelli Soru Bankası
- ✔ Kazanım Odaklı Soru Bankası
- ✔ Özetin Özeti Konular
- ✔ Karekodlu Çözümler

TYT-AYT KİTAPLARI

AYT KİTAPLARI

Eğitimde Yakın
Markaj
yayınlari

Editör Yayınevi
markasıdır.

markajyayinlari@gmail.com 0 (505) 099 24 84

Eğitimde Yakın
Markaj
yayınlari

İvedik Organize Sanayi 1518 Sok. Matbaacılar Sitesi
Mat-Sit İş Merkezi No:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Tel: 0 312 384 20 33 Faks: 0312 342 23 58
WhatsApp: 0 505 925 57 81

www.markajyayinlari.com | markajyayinlari@gmail.com

ISBN 978-625-7815-63-5

